

BŮH JEST LÁSKA

Přátelství s Bohem. — 3.

Křesťan smí a má se propracovávat a děti vésti k přátelství Božímu. Není to opovázlivost. Kdo žije z milosti, kdo poslouchá hlasu Božího, toho si vede Bůh sám, kam a jak chce.

Kdo se může odvažovat určovat hranice rozletu nadpřirozeného života? Nechtěj nic, než Boha, neurčuj si, kam chceš doletět, jdi jen klidně a oddaně jako dítě. Bůh si tě již přivede, kam chce.

Přátelství s Bohem? Jest možné a jest krásné.

Jest možné proto, že Bůh je sám Láskou. Víím, že se toho slova zneužívá, víím, že citlivůstkářství duchovní znehodnotilo toto slovo, ale proto přece ne- pozbývá svého vnitřního obsahu.

Bůh nejen že miluje, nýbrž jest podstatně láskou. Láska žije všude, kde někdo chce dobro. Milovat znamená chtít dobro. Tato láska — chtějící dobro vůbec, jest prvním hnutím dychtivosti. A jak by nebyl láskou Bůh, jenž chce dobro nejvyšší, jsa Dobrem samým?

Bůh jest láskou, protože svou vůlí a také svým dobrem. Bůh jest dobro nekonečné a dobrota nekonečná. Proto rozlévá svou dobrotu, chce i jiným dobro, jehož jest mořem, to jest, miluje. Krásně to vyjadřuje Dionysius Areopagita: „Láska Boží nedá, aby byla neplodná." (De divinis nomin. c. IV.)

Bůh rozlévá svou dobrotu, chce jiné věci, chce, aby byly dobré, a jen proto, že je miluje, jsou dobré. Nuže, Bůh stvořil věci. Jsou. Mají bytí, mají různé dokonalosti. Tolik mají bytí a dobra a dokonalosti, jak je Bůh miluje. Mezi stvořenými věcmi Bůh věčností svou viděl i nás — lidi, tvory s duší rozumnou a nesmrtelnou. Od věčnosti chtěl nás Pán a od věčnosti nás miloval: „Láskou věčnou jsem si tě zamiloval". Vše, co jest, napodobuje Boží dokonalosti, vše svým způsobem. Bůh ve všech věcech vidí odlesk sebe a proto ve všech věcech především sebe miluje. Ale při tom přece miluje i nás opravdu. Chce nejen své dobro, nýbrž též dobro naše, chce dobro nám!

Láska spojuje milujícího s milovaným.

Slyšte sv. Tomáše: „Láska jest síla jednotící neb k sobě připíná jiné věci, k níž se má jako k sobě. A tak i Boží láska jest silou jednotící... když chce dobro jiných. Kdo někoho miluje, chce jeho dobro. A tak s ním jedná jako se sebou, podává mu dobro jako sobě. Proto sluje láskou silou jednotící." (I. q. 20. art. i.ad3.)

Bůh chce především své dobro. Svou bytostí celou to chce. A proto když nás miluje, spojuje nás se sebou. Hle, láska Boží jest spojením Boha s námi! Tušíte tu strašnou velikost tvora, jež Bůh chce se sebou spojit, svým dobrem opatřit, aby jej mohl milovati?

Více ještě! Milující tíhne k milovanému jako k něčemu, co jest s ním jedno. Neb láskou svou spojuje se s ním, své dobro chce také milovanému předati. A v tom jest právě láska přátelská. Pouhá láska chce dobro, ale chtít někomu dobro své, znamená připoutávat někoho k sobě, znamená obcovati s někým v tom, co jest nám vlastní. Bůh miluje vše, čemu dává bytí, neb jen proto, že chce toto bytí, jež jest dobrem, věci jsou, ale člověka miluje více.

Miluje člověka tak, že mu chce dáti dobro své, své štěstí, své blaho. Dal mu již věčným určením nadpřirozený cíl. Určil člověku, aby spojením s Bohem, štěstím a dobrem nejvyšším, požíval blaženosti Boží, aby poznával Boha, jak on se

poznává, a miloval jej, jak on se miluje. Nemůže býti větší blaha pro tvora podstatně toužícího stále a neukojitelně výš a dále.

Ostatní pak věci pod člověkem jsou od Boha milovány jako prostředky k prokázání této velké lásky člověku. Vše ostatní pod ním má pomáhati, aby na něm byla dokonale zjevena Boží láska.

Bůh miluje vše, co stvořil, a nemá nic v nenávisti z toho, co stvořil. (Moudr. XI. 25.) Touto láskou tvoří věci, ona jim dává bytí a dokonalost. Jak tudíž velmi miluje nás, když podřídil lásce k nám nebesa i zemi!

Bůh dává, stále dává. Dává dobro, protože je nám přeje. Nuže, miluje nás, nesmírně nás miluje. Dává a ničeho od nás nenabývá. On dává vše, dává i to, že jsme mu milí, činí nás svaté a neposkvrněné. Vše jest jeho darem; dar: láska jeho. Stále nás zahrnuje svými dary, nuže, stále nás miluje. Dává stále a miluje stále, neb nikdy tu nejsme v takovém stavu, abychom více nepotřebovali, nikdy nebudeme míti dobra ani nejmenšího ze sebe a proto stále potřebujeme jeho obohacující lásky.

Bůh láskou svou dal nám přednost před ostatními tvory. Jen něco málo menší nás učinil andělů, praví žalm. Rozumu dal sebe, svá tajemství a slibuje i clonu s nich odhaliti, vůli zvedá k sobě, dobru, jež nehasne a nemate. Propast naší malosti volala na propast Lásky všemohoucí, která tu propast překlenula. Bůh zvedl duši přirozeně sobě podobnou, zvedl ji posvěcující milostí k účastenství na svém intimním životě. Dovedete tušiti jen velikost lásky Boží k nám ? Více miluje, kdo větší dobro přeje milému. Bůh chce nám, lidem, dobro samo, dobro nekonečné. Tušíte tu zdrcující, k pláči a zase k jáсотu volající Lásku. A čím jest vlastnější milujícím se to, co je pojí v lásce, tím zase větší láska. Bůh pak jest dobro samo, jak jest mu vlastní to dobro, jež nám chce. Jak tudíž jde ta láska opravdu z hlubin celé bytosti, jak jest mohutná, když jest to láska Boží!

Láska lidská se mění, kolísá, ochabuje. Bůh však jest nezměnitelný a věčný a proto od věků si nás zamiloval.

Člověk odvrátil se od Boha a Bůh jej přece neodvrhl docela. Jeho láska dále objímala člověčenstvo. Láska Boží chystala Pannu nejsvětější, jesle a kříž. Láska Boží chtěla nám dáti sebe — dobro největší i přes naši vinu. Na kříž přibila Krista, jehož by tam hřeby jistě neudržely, kdyby ho tam nedržela Láska.

Tak jest Ježíš prostředníkem lásky Boží. Svou smrtí vykoupil nám přátelství Boží, zjednal nám opět dětství Boží, společenství Boží. Jest zdrojem milosti; z jeho plnosti jsme všichni obdrželi. Jeho kněžství jest věčné, zůstává stále obětí a stále nám zprostředkuje lásku Boží.

Budete ještě malomyslně hleděti na sebe a jen s hrůzou vzhlížeti k nebesům. Proč se bojíte, malověrní ? Ano, ze sebe ničeho nemůžete! Ale vždyť po vás se nežádá, abyste jen ze sebe něco dali. Jednoho jest třeba, abyste pochopili vše tvořící lásku Boží, která dává dobrou vůli i její provedení, která nás miluje, chce naše dobro a uskutečňuje je. Uchopte lásku věčnou, vnořte se do svátého přátelství Boha vše dávajícího a volajícího nás k sobě. Věřte lásce a od ní vše očekávejte a dejte: lásku za lásku.

P. Silv. M. Brait O. P.

ZAJIŠŤOVATI PŘÁTELSTVÍ

Přátelství s Bohem. — 4.

Přátelství s Bohem se zajišťuje bázni. Není to takový protismysl, jak by se zdála napovídati slova. I u lidí je to obvyklý způsob zajišťování: buď láskou nebo bázni. V přátelství s Bohem se bázeň jeví jako vychovatelka pevného přátelství, ač by se zdála jeho překážkou — až se stane nejnežnějším výrazem dokonalého přátelství.

Bůh může státi před duší člověka jako Nejkrásnější i jako Nejohrovnější, podle stupně sobectví v duši. Mohlo by se říci, že je to zvláštnost Boží lásky, že vábí a hrozí zároveň; vábí Bůh svou dokonalostí každého a hrozí svou spravedlností

každému, kdo vábení odmítá. Obraz nesmírnosti Boží dobroty a nesmírnosti slabosti člověka. Člověk i nechtě musí za dobrem. Dobro nejvyšší dovede odmítnouti a stanouti u malichernosti, která se mu pod drobnohledem sobectví tisíckrát zvětšila. Proto hrozí Bůh zlem člověku, aby pozornost každého (i toho nejomezenějšího rozumem a nejslabší vůlí) připoutal k jedinému celému štěstí. Tak musela býti napsána dvě přikázání: Boj se Boha a Miluj Boha. Bylo člověku poručeno báti se, aby se naučil milovati a k milovanému Příteli přilnouti. To je náčrt cesty bázně s láskou. Mysleme dále na podrobnosti cesty.

Máme právo i povinnost milovati sebe. Proti výstřednostem bezohledného sobectví je postavena hráz v prvním stupni bázně. Když člověk by nechtěl bráti ohled na Boha, když nechce viděti Boha jako pramen svého nejhlubšího a dokonalého štěstí, slyší slovo Boží: „Já vykonám pomstu svého času“ (5. Mojž. 32, 35.). Zatřese člověkem pomyšlení na pomstu Nejvyššího a začne se báti o sebe. Zmenšuje sobectví — ze sobectví. Bojí se o sebe a proto se podrobuje požadavkům Božím. Bojí se trestů. Proto se varuje skutků těch, kteří nemilují nebo nenávidí Boha, proto koná skutky, jaké konají Boha milující. Koná je ze strachu o sebe.

Ale přece se obrací k Bohu. „Počátek moudrosti je báti se Boha“ (žalm 110, 10) — duše bázní se učí odpírati bezohlednému sobectví. S uzarděním se přiznáme všichni, že jsme někdy stáli na tomto začátku, že jsou mnohdy nárazy a útoky sobeckých tužeb tak prudké, že potřebujeme touto bázní vyvolati v sobě hrůzu před tresty Božími za hřích, aby se nám hřích zošklivil. Ale přece si hřích zošklívíme.

Cítíme nedokonalost, určitou nízkost takového poměru k Bohu, kdybychom chtěli plniti jen ono první přikázání: Boj se Boha. Máme tu Boha pouze jako pána a sebe jako služebníka shrbeného postoje. Do lásky přátelské je daleko z tohoto nepřijemného pocitu bázně před pánem a jeho trestající rukou.

A přece pevně zakotvena tato bázeň je začátkem zajištění přátelství s Bohem. Neboť víme o Bohu více, než že je Nejvyšší Mocí zákonodárnou. Když z bázně člověk přestal hřešiti, když rozhrěšením byla smyta skvrna s duše, když s milostí posvěcující dána do duše láska k Bohu, pak tato láska začíná pracovati. Láska učí duši chápati Boha jako otce a člověka jako dílko. Bázeň zůstává v duši, protože patří k její výbavě; mění však své názory, pohnutky, posunuje se na jiný předmět, mění se tedy sama.

Mění své názory. Duše již chápe, co se chce říci slovy: Bůh, největší dokonalost, Dobro, jež nemá sobě rovného. Nehledí již jen na sebe, hledí k Bohu. Další krok od sobectví a příprava na přátelství s Bohem.

Mění své pohnutky. Duše se varuje hříchu ne již ze strachu před trestem, ne jenom k vůli sobě, nýbrž také k vůli Bohu. Nenávidí hřích, bojí se hříchu, ne že uvaluje na člověka tresty, nýbrž protože uráží Boha, milovaného, pečlivého, dobrého otce.

Posunuje se na jiný předmět. Duše se nebojí o sebe, bojí se spíše o Boha. Není to docela přesně řečeno, že se duše bojí o Boha, ale nemáme lepšího výrazu a odpovídá to našemu skutečnému citění. Bojíme se, že ublížíme hříchem Bohu, jenž si toho nezasluhuje od nás, jimž dává všechnu svou péči a lásku a slitování.

Mění se tedy bázeň sama. Přestává býti výlučně sobeckou. V bohovědě se tomuto druhému stupni bázně říká synovská bázeň. Chceme býti hodnými dětmi nejlepšího k nám otce. Proto se bojíme Otce, bojíme se jej urazit, abychom neposkvrnili čest rodiny, docela tak, jako ve své lidské rodině dítě ze smyslu pro čest rodiny odmítá vše, co by otce rodiny zarmoutilo; neboť miluje dítě svého otce.

Kde je v dětech pozemské rodiny taková bázeň, tam se nikdo nebojí o čest rodiny. Je to další zabezpečení přátelství s Bohem, je-li v duši takové smýšlení o Bohu: on otec a já dítě. Ale dosud i tato bázeň má své nedokonalosti, i bázeň tohoto druhého stupně kalí nejčistší a nejryzejší pojem přátelství. Neboť je v ní dosud cosi ze sobectví. Bojíme se, bychom neurazili Boha, otce svého, jenž je zdrojem všeho dobra našeho. Milujeme sice Boha jako otce, ale dosud přece se o něho bojíme z části též k vůli sobě samým: abychom nejednali nečestně vůči otci, proto se bojíme jej hříchem jakýmkoliv urazit, jemu „ublížit“.

Obraz lidské rodiny naše myšlenky dovede i ku pochopení konečného zajištění přátelství a výchovy ku přátelství samému. Dítka pozoruje činy otcovy, z toho, co otec rodině dává, učí se znáti a chápati vlastnosti otcovy, jeho povahu a jeho bytost. Jestliže je to otec ve svých poměrech ideální, zazáří v duši dítka zrovna ve světle svatozáře. A stává se to, co vychovatelské nauky označují jako ideál, vrchol poměru dětí k otci (a ovšem to stejně platí o matce): z rodiny se stane kroužek věrných přátel, spojených přátelstvím, nad něž není na světě intimnějšího, krásnějšího, pevnějšího. Je tu ovšem také bázeň, ale bázeň zcela očištěná, řekl bych, že bázeň dokonale vrácená svému původnímu ryze filosofickému významu prostého útěku před zlem hrozícím, ohrožujícím přítomný stav člověku drahý. Bázeň, obrácená jen ke svému vlastnímu předmětu, ke hrozícímu zlu, bez ohledu na toho, jenž jest ohrožen. Jde sice bázeň s láskou, ale jen láska bdí, široce otevřeným zrakem patří na krásy a dobra v příteli, jenž jest otcem; bázeň se pro-budí pouze tehdy, když se na obzoru objeví možnost roztržení kroužku.

To vložil Tvůrce do srdce a do duše lidí; toto přátelství rodiny jest otcem veškerého přátelství, podle toho ideálu vrozeného a obyčejně neuvědoměného, se tvoří každé přátelství dvou lidí z různých rodin. Co vložil do duší pro vzájemné přátelství lidí, to zachovává Tvůrce i v přátelství mezi Tvůrcem a tvorem.

Aby bylo skutečné ryzí přátelství svatosti mezi Bohem a člověkem, musí se octnouti vedle sebe ne již různá slova, různé pojmy: pán — služebník, otec — dítka, nýbrž musí býti takový poměr: Přítel — přítel.

První a výsadní místo dostane láska v duši člověka (u Boha je tomu tak od věčnosti, neboť „Bůh jest láska“, podle i. listu sv. Jana 4, 8). Poznáváje vždy více Otce, poznává vždy více Dokonalost samu, Dobro největší. Člověk miluje Boha podle přesného významu toho slova: ne rozumem, ne pouhou vůlí, ne pouhým vnějším jednáním, nýbrž srdcem, citem, celým srdcem, vřelým citem.

Dříve se bála duše hříchu, k vůli trestům Božím, nebo k vůli své čestnosti. Nyní však se bojí hříchu proto, že by jí bylo roztrženo přátelství. Bázeň se ozve v duši při jméně hříchu. A čím větší láska, tím větší hrůza; proto u svatých dovedlo pouhé abstraktní jméno hříchu způsobiti mdlobu a rozbolestnění celé duše. Bojí se duše i všedního nejmenšího hříchu, jest jí prostě nepochopitelné, jak by mohl někdo zhřešiti, maje Přitele.

Tím je přátelství s Bohem zajištěno. Ovšem ne tak zajištěno, že by nebylo více možnosti hříchu, neboť takové zajištění je výsadou spočinutí na srdci Přitele v nebi. Ale přece zajištění. Tak totiž, že jsou sice možná překvapení vzpoury „těla proti duchu“, ale jen překvapení, nikoli pravidelnost. Přátelství jest upevněno, upevněno vyspělostí lásky, jež „odstranila bázeň“, podle slov Písma. Působnost bázně před trestajícím Bohem je možná ve chvíli skleslosti malého přítele, působnost bázně o Otce je ponechána pro chvíle v nížinách, aby byl umožněn opětný vzlet. Dříme bázeň před zlem, dříme citlivě, a žije a vládne láska, vrchol přátelství až do nebe sahajícího.

To jest objasněná záhada přátelství a bázně — zároveň otevřená a upravená cesta pro tebe.

P. Em. Soukup, O. P.

VZNEŠENOST

V hloubi lidské duše skrývá se vznešenost, vynikající nad královským rodem. Žádná duše není tak nízkou, aby jí nepřináležela vznešenost, o níž chceme jednati.

Zalíbení Boží vede celý vesmír k cíli. Cokoliv pozorujeme, ve všem nalézá naše mysl podivuhodný sklon k cíli. Každá žijící věc se otvírá k životu, aby dospěla svého cíle, má v sobě jistý sklon k určitému výsledku. Kdyby nebylo ve věcech tohoto sklonu, mohlo by se díti cokoliv z každé věci. Pak by bylo náhodou, kdyby např. jabloň přinesla jablka. Každá účinná příčina jedná pro nějaký cíl, Bůh, první příčina, vložil a určil celému běhu stvořených věcí náklonnost spěti k určitému cíli a dobru.

Dobrem pro každou věc jest to, co jí zdokonaluje. Úplnost a dokonalost jest cílem každého úkonu. Žádný čin není vyňat z tohoto zákona, každý spěje, ať chce nebo nechce k dobru, které ovšem může býti pravým neb zdánlivým. V

každém činu hledá rozumný tvor svou blaženost. Blaženost jest skutečně cílem lidského žití a v tom se všichni shodují. Rozdíl jest v tom, v čem kdo vidí svou blaženost.

Dobro tedy, poněvadž činí věc úplnou, dokonalou, má v sobě příčinu, proč vše k němu směřuje, neboť každá věc od přirozenosti tíhne ke svému zdokonalení.

Proto již Aristoteles prohlásil, že všichni dychtí po dobru. Dobro může ukojiti přirozenou touhu živoucího tvora, který k němu od přirozenosti směřuje. Na prvním místě se jedná o lidské náklonnosti.

Je-li dobro takovým cílem, k němuž směřovala lidská touha, že ho člověk určuje jako prostředek k dosažení většího neb jiného dobra, jest to dobro užitečné (bonum utile).

Dobro však může tak býti cílem touhy, že se tato touha zcela nasytí, takže nastupuje zadostiučinění, jistá rozkoš z dosažení milého předmětu, pak máme dobro oblažující (bonum delectabile).

Jest však třetí dobro, mnohem vyšší, které jest cílem rozumných, vyšších tužeb člověka, jest to dobro vznešené (bonum honestum), přinášející s sebou vznešené zdokonalení vyšší, lidské části, kupř. ctnost neb pravé vědění.

Toť ona vznešenost v člověku, o níž jednali již staří filosofové, zvláště Aristoteles, jako o božské schopnosti, jíž se dostává člověku něčeho božského.

Dobro jako naplnění a zdokonalení všech věcí, zvláště pak lidské přirozenosti, jest středem všeho konání a všech hnutí, která mohou v člověku povstati. Jednajíce tedy o dobru dotýkáme se středu všeho života a dle dobra, k němuž člověk zařídí svůj život, povstává jeho život buď zcela praktický, jenž je určen jen k dobru užitému, neb povstane požitkářství, hledá-li ve všem jen rozkoše, nebo konečně povstane vznešený, vyšší život, jímž člověk nežije jako člověk, nýbrž žije účastenstvím na něčem božském.

Pojednali jsme v minulém čísle o čtyřech hlavních ctnostech, které působí v duši klid ode všeho nezřízeného, můžeme připojit něco nového. Člověk v ctnosti žije dle rozumu, žije tak, že směřuje ke vznešenému dobru, jeho život se stává vznešenějším než všechny stupně vznešeného zrození.

Bez poznání spěje ke svému cíli vše, co jest neživé, a též vše, co žije pouze rostlinným životem. Tato stvoření ukazují moudrost Boží a slepě následují jeho vedení. Vyšší druh dychtění po dobru a cíli jest ve smyslovém životě, v němž bytost poznává věc, která jest pro něho dobrou. Na nejvyšším stupni jest touha rozumová, neboť poznává, co jest dobro, a proto směřuje nejen k té či oné věci, v níž nalézá dobro, nýbrž všechno dobro, neomezené a absolutní dobro jest jejím předmětem. Jest to lidská vůle. Člověk se nerozhodne k činu, dokud nenalezne v předmětě, k němuž řídí svou činnost, dobro a to právě proto, že předmětem jeho vůle jest dobro vůbec, neomezené dobro. Pro tuto neomezenost v touze a snaze po dobru jest člověk svobodný rozhodnouti se pro toto neb ono dobro. Poněvadž zná význam dobra, protože zná jeho vztah ke všem možným prostředkům, jimiž lze dosíci dobra, proto jest mu vlastním vědomě směřovati k dobru.

Z vnitřní povahy člověka tedy plyne, že směřuje k cíli a k dobru. Lidská schopnost nutně tíhne k cíli a k dobru, poněvadž jest to v její přirozenosti. A nestačí jen jakýkoliv cíl, nutně směřuje k poslednímu cíli, k celé blaženosti, k náplni a dokonalosti.

Dobro, k němuž tíhne, buď ji uspokojí zcela, nebo ne. Spočine-li klidně v dobru tak, že jí nezbyvá více touhy po jiném, dosáhla svého posledního cíle, zbývá-li ještě tesknost a touha po něčem, je to známkou, že touha není nasycena, že dobro jest jen částečné a proto jen malým prostředkem k úplné blaženosti. „Začátek nějaké věci,“ praví sv. Tomáš (1 I. II., q. I., a. 6.) „přirozeně tíhne ke svému dokončení.“ Člověk přirozeně tíhne k naplnění svého blaha. Tím zase se ukazuje velká pravda, že předmětem vůle jest neomezené, naprosté dobro.

Doposud pozorujeme ručičku lidského srdce, která se otáčí kolem dobra jako kolem své osy, neboť dobro jest středem lidského jednání, lidského života. Hraje nesmírnou úlohu v celku lidských tužeb.

Chceme-li ukázat vznešenost přirozených snah v člověku a z toho vznešenost ctnostného života, života dle rozumu, nesmíme ztratit s obzoru tak často temný a mlhavý bod touhy po dobru a cíli, totiž: blaženost člověka. Ctnosti, které nás vedou k dosažení vlastního dobra, ukáží se vznešenými dobrem, k němuž vedou.

Ukážeme příště, že cílem člověka jest dobro vznesené. Proto ctnosti, vedoucí k němu jako strážcové, všechny lidské schopnosti, nesou odznak vznešenosti. (Pokračování)

M. Habáň O. P.

POKORA

Dokončení.

Jestliže tak na pokoru patříme, uvážíme-li, že místo očí mravenčích nám dává oči orlí, uznáme, že ta ctnost, kde je pravá, není nikterak věcí duší slabošských, nesamostatných, neduživých a zakrnělých. „Non est vera humilitas, quae magnanima non est et ad sublimia non assurgit, není pravá pokora, která není velkodušná a nepovznáší nás k velikým věcem“, praví zmíněný již kardinál Bona (1. c. c. XXIX.) Nic není tak těžké, jako uznati nejen navenek, nýbrž i v nejtajnějších záhybech srdce svého, své nedostatky a chyby, svou slabost a naprostou odvislost, své dokonalé nic, zasluhující ode všech býti pošlapánu, když běží o hodnoty a cíle poslední, všerozhodující. Již toto samo předpokládá „ducha knížecího“ (žalm 50), onu velkodušnost, o níž právě vám mluvil kard. Bona. Již to o sobě jest znamením křesťanské spravedlnosti: spravedlivý nejprve na sebe žaluje (Přisl. 18, 17). A což teprv, když běží o praktické důsledky z takového poznání a sebeuznání? „Contemnere mundum. Contemnere neminem. Contemnere seipsum. Contemnere contemni. Povrhovati světem. Nižádným z lidí nepovrhovati. Povrhovati sebou. Povrhovati, jsme-li povrhováni“, tak nějak to krátce vyjadřuje sv. Bernard. Že takového něco není věcí malou ani že všedními dá se provést silami, uzná každý.

„Pokora,“ praví Max Scheler (Vom Umsturz der Werte, sv. II., str. 26 násl., Leipzig, 1919), „je ono hluboké umění, jímž nestačí duši dáti se pouze unášeti proudem životním. Ale snaží se uvolniti od toho proudu, aby se zasnoubila Bohu a věcem vyšším ... Tím že dokonale přeřezává lano kotevní, které svět vhodil do jeho duše, vzdává se člověk pokorný zmužile i sama sebe. Aniž pak se již bojí stát se kořistí rozbouřených vln, vždyť žije životem novým, je uschopněn teprv plně do hlubin životních se ponořiti a žádné ztráty při tom na duši své neutrpěti. To tedy je ctnost pokory, cesta, na které sebe dokonale ztrácíme, abychom se „nově našli v Bohu“. To není věc všední. Takové uvolnění se od světa předpokládá krajní zmužilost, vyžaduje odvahu, která se téměř stala životem duše. Ono radikální vzdání se síly vlastní a vlastní ceny rovná se naprostému poručení se Bohu, útekem pod křídla Kristovy ochrany a Kristova vedení. Jest vnitřní zázrak věčně nového obrozování z nekonečné zásobárny Boží při bezvýhradném zřikání se sebe a síly vlastní!

*

Zřikajíce se pokorou nároků na důstojnost, nalézáme pravou důstojnost.

„Pokora a důstojnost,“ píše proslulý pedagog Fr. W. Förster (Christus und das menschliche Leben, München, 1922, str. 200 násl.), „prýští z jednoho a téhož pramene: Kdo proniknut věrou v Boha sám se v Bohu posuzuje, získává obojí, i pokoru i důstojnost, které jako nejzralejší ovoce života nadpřirozeného mu spadají do klína. Vždyť není jinak ani možno a naše přirozené sebevědomí musí se zlomiti, jakmile patříme na svůj stav ve světle nároků a příkladů božských. Není jinak možno, než že všechna naše vlastní zásluha rozpráší se vniveč, jakmile poznáme, že vše, co máme, je darem a milostí shůry. Leč právě z takového odevzdání se životu vyššímu vchází do naší duše nová jistota a síla. Tu pak se člověk již cítí jako nádoba myšlenky božské, jako vykonavatel úlohy a odpovědnosti, která shůry mu byla dána. A tak na místě zmatené domyšlivosti nastupuje, ani nechťíc a netušíc, lidská důstojnost, neklamné vědomí všeho toho, čím jsme povinni oné vyšší úloze. Nastupuje uvolnění od ponižujících nároků sobectví, vysvobození z úzkosti před životem i před smrtí. A tato naprostá odhodlanost k oběti, k poslušnosti i k osamělosti dává pak duši onu vnitřní neodvislost, která nedá jí utonouti v úzkosti, ve zvířecí hrabivosti a chtivosti, v nenasytné náročnosti.

Kdo tak pokročil, od pokory k důstojnosti, kdo neustále sestupuje zase od důstojnosti k pokoře, očisťuje vědomí svého pozemského důstojenství smýšlením pokorným, ten dosahuje výsosti, k níž žádná lidská pýcha nemá přístupu. Vždyť vlastně to zbožňování sebe vraždí každou pouze lidskou výsost. Kdo jen pro svou smrtelnou osobu se cítí povýšeným, propadá bláznovské domýšlivosti a ponižující sebelásce. Konec pak obou je neuniknutelné hrubé chámství. Neboť vznešenost opravdová tkví přece jen v obětavosti, ve vědomí vlastní odpovědnosti, v tom, že nehledáme sebe. A všecka vnější znamení a ukazování výsostná lze snést jen potud, pokud jsou symboly toho, že máme vůli u vyšší míře sloužiti. Stávají se však klamem a zneužitím, potahuje-li je někdo pouze na svou malichernou osobičku, nadýmající se poctami, které jí nikdy nenáležely.

S mizící věrou mizí i opravdová skromnost a skutečná výsost. Stává se řídkou jak pokora, tak důstojnost — v jedincích i v národech. Na jejich místo nastupuje zcela nejisté sebevědomí, hned až k patolízalství se snižující, hned až k nesmyslné a beztaktní domýšlivosti se nadýmající. Více než kdy cítí moderní člověk svou nicotu a bídu. Ale nemá dosti síly, aby snesl klidně pohled na ni. Proto hledá oporu jednou v zahazování sebe jinému, jindy zase ve vylhaném vědomí významu vlastního. Přesně a jistě rozeznati, čím vlastně je povinen sobě, toho nikdy nedovede. Neboť takové poznání má vlastně své kořeny v nadpřirozenu. Človíček jen sebe uznávající nemá ani potuchy o tom, čím sobě je povinen, poněvadž vůbec nežije povinnosti a jen k právům a zájmům se hlásí. Teprve když víme, čím jsme zavázáni Bohu a bližnímu, pak teprv odkrýváme ve svém nitru sebe i vše to, čím sobě jsme dlužni. Člověk jen na sobě stojící pokládá tak mnohé za neslučitelné se svou důstojností, co přece opravdovým jejím je příkazem. Nechce se pokořiti ani tam, kde chybil. Nechce na sebe vzíti důsledek svého jednání. Zaměňuje vzdor a tvrdošijnost s důstojností a mluví o sebevážnosti, když ani nezná, jaký je rozdíl mezi tím, co opravdu zasluhuje vážnosti, a mezi tím, co hodno jest opovržení, trestu a zamítnutí. Proto též jako pýcha a náročnost má právě tak špatné svědomí, tak zmatený účinek, jako jeho poddajnost a úslužnost. Když tu nic není, čím by mohl měřiti svá osobní práva i své úkoly osobní, ztrácí správné držení a zbytečně se ponižuje, kde by si měl na čem zakládati, a zase hloupě se pyšní, kde by náleželo opravdu se pokořiti.

Zdravím a silou je pokora.

Pohledněte blíže do života tak mnohých mocných tohoto světa. Co je jejich slabostí, při všem nadbytku vnějších důstojenství a statků, co je jejich, řekl bych, dědičnou nemocí? Že neslyší, a snad ani slyšeti nechtějí celou pravdu. Co se jejich ucha dotkne, je sotva půl pravdy a tudíž i půl lži. Je pravda nemocná, slabá, napolo lží otrávená, kterou si mohou vyložit, jak sami chtějí, dle nezřízených svých choutek, málokdy dle opravdového svého (časného i věčného) prospěchu a dle pravého prospěchu věci, z níž někdy před Bohem budou odpovídati. Pravda pochlebníků a lidí zlístivých, jimiž tak rádi, na své neštěstí se obklopují. Svatá Terezie i své nepřátele pokládala za své dobrodince a modlila se za ně, poněvadž se od nich dověděla nejednu pravdu o sobě, které ani její nejlepší přátelé si jí netroufali říci. A mnozí z těchto ubohých mocných mstí se i svým přátelům za upozornění, třebaš trpké, avšak pravdivé, ba spásonosné... Zdravý organismus snese i ostrý vzduch, ba tuží se jím. Jen ústrojí chorobné neb chorobně změkčilé choulí a uzavírá se před každým ostřejším zavanutím a — hyne zamumlané a zabalené do své nemužné a málo čerstvé soběstačnosti...

*

Není všecko pokorou, co se rouchem pokory odívá.

„Jsem veliký hříšník," praví někdo o sobě a očekává, že se mu odpoví: „Jsi veliký světec." Říká se tomu posměšně „pokora hrbatá".

Tu mužem mocným, ale buď obmezeným slabochem neb nesvědomitým tyranem (někdy bývá též obojí pohromadě) promrhávají se drahocenné statky ideální duší. A ti, kteří tomu mohli a měli brániti, hrbí se a nastavují sladké tváře a ladí ústa k pochlebným řečem — a to všecko v očekávání své budoucí „kariéry", v naději na tituly a „barvy", po nichž tolik touží srdce jejich. Tu už nelze mluvit o pokoře, spíše o zbabělosti, šplhavosti a možná i o proradě —

„Pokora nic nemá společného s vrtáčkou malodušností, s oním zdánlivým vnějškovým křesťanstvím, které se obmezuje určitými formulkami.

Pokora je odvaha, která se nezdráhá nastavití políčkům levou a třebaš i pravou líc, žádá-li toho pravda.

Pokora je neostýchavost, která má dosti odvahy vzíti i provaz na hanobitele posvátných chrámů.

Pokora je radost, která v hodině příhodné vodu proměňuje ve víno.

Pokora je síla v Bohu... Je odvaha vyžítí se před lidmi plně v Bohu a dle Boha. Člověk pokorný je zároveň člověkem silné, svobodné, veselé duše. A poněvadž jde zcela za oním vnitřním hlasem, jímž k němu mluví Bůh, jest i člověkem opravdovým. Pokora takto pochopená jest pravou protivou slabošské bázně lidské. A poněvadž nejhlubšími svými kořeny tkví v pravdě, nemůže jinak, než pravdě vzdáti čest, bez ohledu na užitek neb škodu, které z toho mohou vzniknouti.“ („Das heilige Feuer,“ roč. VII. č. 6.)

*

Pravým opakem není všecko pýchou, co se jí býti zdá. Jest i svátá pýcha.

„Zdaž není pravda, že my katolíci jaksi stydlivě, se ' skloněnou hlavou se plížíme světem? Činíme nezřídka dojem lidí, kteří se bojí, že by mohli býti polapeni jako věřící a následovníci Kristovi, a kteří každé chvíle jsou ochotni koktati: „Odpusťte, že jsem katolíkem, nehoršte se, že se odvažuji zemi Boží šlapati! “ Miliony a miliony je myšlenek slabošských, zapírajících, zrazujících Krista, jimiž tito se prohřešují, kdož by je spočítal!

Moudrý Tauler napsal kdysi: „ Co by prospělo, kdyby někdo i králem byl, a nevěděl toho?“ My katolíci jsme opravdu králi a nevíme toho. Jsme králi a zahazujeme své královské sebevědomí pro všelijaké duševní mrzáky. To jsou věci smutné, které denně stokrát se opakují. Pod vlivem lidí duševně neuvědomělých neb zlomyslných věříme sami o sobě něco, čím nikterak nejsme. A v tom právě zasluhujeme známku „inferiority". Co opravdu velkého, svátého, věčného chová lidstvo ve svém lůně, se jménem katolickým je spojeno. Ale kolik katolíků jest si toho vědomo, jest o tom též vroucně přesvědčeno? Kolik se mezi námi nalezne takových, kteří v sobě mají něco z oné mohutné, přešťastné vnitřní síly, již hořeli sv. apoštolé, oni mužové horizontů věčných, z níž žili a trpěli první křesťané, již naplněn sv. Pavel nebál se vyzvati svět... Hlastež se, vy královští apoštolé našeho nádherného kréda, ať laici, ať kněží! A proti prorokům zvěstujícím plamenně zbožnění člověka, civilisace a požitku plamenně šířte oheň vyššího vědomí a konečného vítězství! Vystupte a řekněte těmto kazatelům dobou zpitým, kterak všecka jejich jistota a sebedůvěra je jistotou a důvěrou v obílené hroby a kterak nám a nikoli jim náleží budoucnost. Vysmějte se jim, ovšem ne ze zlomyslnosti, nýbrž z radostného lepšího poznání a z nadějně lásky. Kdo se chlubí, v Pánu se chlub.“ (i. Kor. 1,31.) („Heiliges Feuer,“ 1. c. č. 10.)

*

Ještě slovo k duševní atletice pokory.

Zkus to neomlouvati se v srdci, byl-lis pokořen na venek. I když neprávem se tak stalo: v tomto případě si pomysli, žeš jindy snad většího pokoření zasloužil.

Vzbuď častěji, s počátku jen v duši své, akt pokory. Rozpomeň se na své hříchy. Postav se do blízkosti Boha, pravd věčných.

Těžší než akty vnitřní je pokořiti se též navenek. A zase snadněji je, poměrně ovšem, pokoření nám učiněná strpěti (pasivně), než sám se pokořiti (aktivně). Vrchol ctnosti pak znamená radovati se z pokoření utrpěných a Bohu za ně děkovati. V tom smyslu jest jistě stálým pokrokem, když:

- pokořující chování jiných vůči tobě i navenek tiše, bez omlouvání se před jinými, bez dlouhého vysvětlování a sebebránění, snese;

- když sám nenápadně z lásky k Bohu něco vykoná, co ho může před jinými zahanbiti — aniž jiných pohoršuje neb na své stavovské apod. cti (která není tvá!) si zadáváje;
- když konečně za utrpená pokoření Bohu v duši, třeba bolestně se tetelící (není hříchem, že z rány teče krev, a není zmenšením zásluhy, když rány duševní pálí a bolí), vroucně poděkuje.

A na jedno při tom se nesmí zapomenouti. Že tu běží o boj proti vášni nejzavilejší a nejposledněji se vzdávající, proti pýše. Nezvítězí se v tom boji bez mnohé milosti Boží, o niž stále třeba Boha prositi.

Dr. Fr. X. Novák.

OBĚŤ NOVOZÁKONNÍ

Oltář.

Jestliže církev s bází a úctou přistupuje k oltáři (terribilis mensa, reverendum altare), jestliže její služebník má si býti vědom své hříšnosti a nehodnosti k tak vznešenému úkonu, jakým je Oběť Nového zákona (me peccatore sacris altaribus astare voluisti, dignum sacris altaribus fac ministrum), nebude nám těžko chápati, že mše svátá znamená neporovnatelně více nežli všechny ostatní liturgické úkony a neliturgické pobožnosti. Listujeme-li pontifikálem, obřadní knihou biskupovou, postřehneme snadno, že nejctihodnější svátosti a obřady vkládá církev do mše svaté, aby se jim dostalo tím větší cti stykem se svátou obětí. Tak mezi mší svátou uděluje nižší i vyšší svěcení, žehná

opata i abatyši, žehná a zasvěcuje panny, žehná a korunuje panovníky, žehná olej křtěnců, nemocných a křížmo. Ve mši svaté jako v jádru skrývala se celá ostatní liturgie, z ní vyrůstala, k ní směřovala a se vracela, protože oběť musí býti vždycky středem veškeré služby Boží.

Není pravidelně oběti bez oltáře, jako není oltáře bez oběti. I v církvi koná se oběť novozákonní na oltáři a oltář požívá proto zvláštní úcty. Snad bude vhodným úvodem následujících pojednání o mši svaté, všimneme-li si nejprve oltáře a jeho vývoje.

*

U Židů i u pohanů bývalo zvykem stavěti oltáře na vyvýšených místech. Tak i u křesťanů chrám a oltář byly položeny výše než jejich okolí (ara od... zdvihati, altare — alta ara). Vždyť Bůh, jenž přebývá na výsostech a odtud shlíží na svoje pokorné služebníky, sklání se zvláště při oběti k oltáři, aby k sobě z prachu pozdvihl nuzného tvora a přijal jeho oběť. Je tedy třeba vystoupiti výše, symbolicky naznačiti přiblížení k Bohu.

Oltář byl vždycky podle lidského názoru místem Boží přítomnosti. Tak jako ve Starém zákoně archa úmluvy, nad níž Bůh trůnil ve světlém oblaku, činila z vnitřní místnosti Stánku velesvatyni, tak i v Novém zákoně teprve oltář s ustavičnou přítomností Bohočlověka povznáší prostor chrámovou na svatyni svátých, jsa podle církevního nazírání sám na prvním místě velesvatyni (sancta sanctorum). Odtud jeho vznešená důstojnost jakožto trůnu Božího.

Prvním oltářem církve byla Golgota s křížem. Na tomto oltáři kříže sám Bohočlověk přinesl první oběť novozákonní, v níž došly naplnění všechny oběti, přinášené lidstvem před jeho smrtí. Jeho oběť se dnes obnovuje nekrvavým způsobem na tisícerých oltářích celého světa a jest jako klanění, jako úcta oslaveného Velekněze — Bohočlověka nejvznešenějším úkonem bohopocty. Z ní se pramení všechny svátosti i svátostiny. Na oltáři tedy trůní Kristus, tam žije ve své církvi, jsa středem její jednoty a kamenem úhelním : Za úhelní kámen v základ kámen Kristus poslán jest... (Hymnus o Posvěc. chrámu.)

Proto církev od pradávna měla oltář v úctě jako nejdůležitější chrámový předmět a zvláštním svěcením jej vyhradila výlučně konání svátých tajemství. „Sídlo těla a krve Páně, trůn milosti a milosrdenství Kristova" požíval práva asyly, jež poskytovalo utiskovaným, pronásledovaným, ba i zločincům ochranu proti násilnému odvedení.

Různé doby a země zdobily oltář svým způsobem symbolicky a umělecky. V pohřebištích prvních křesťanů byly oltáře vysekávány ve stěnách. Byly to vlastně ve stěně vysekané prostory (rakve), jejichž hořejší otvor se po pohřbení mučedníka zakryl kamennou deskou, jež sloužila za desku oltářní. Poněvadž se nad takovým oltářem vysekala do určité výše stěna v podobě oblouku, byl nazýván obloukovým hrobem (arcosolium). Klenba i pozadí výklenku bývaly zdobeny ornamenty a obrazy. Ve výroční den smrti mučedníkovy konala se na jeho hrobě nejsvětější oběť. Pravidelné bohoslužby v době pronásledování nekonaly se však na těchto oltářích, nýbrž na dřevěném stole před biskupským stolcem. Není pochyby, že takových dřevěných oltářů užíváno v prvních stoletích převážnou měrou; snad jenom oltářní deska měla býti podle nařízení papeže Evarista z kamene. Tato deska pokrývána plátnem — hedvábí nebo barvená látka byla zakázána — aby se zabránilo možnému zneuctění nejsvětější Svátosti.

Když církve ediktem milánským nabyly svobody, stavěny nové chrámy s oltáři ciboriovými (méně přesně baldachýnovými), skládajícími se ze tří částí: Confessio, mensa, ciborium. Spodní část pod oltářem s hrobem mučedníkovým zvana confessio, poněvadž sv. Jan viděl ve svém Zjevení pod oltářem duše těch, kteří byli zabiti, protože slovy i skutky vyznávali svou víru. Nad konfesí byl oltářní stůl čili mensa, často ze dřeva. Oltářní deska bývala kamenná a spočívala na dřevěných, kovových nebo kamenných sloupcích, obepjatých stěnami (antependiemi) ze zlata, stříbra, mramoru nebo zlatotkaných hedvábných látek. Dutý spodek sloužil často za schránku sv. ostatků. Nad oltářem vznášela se na čtyřech sloupech střecha čili ciborium (χιβώριον, pohárovitý obal, nádoba nebo nástroj), mezi sloupy byly záclony (tetravela). S nebes (tj. se stropu ciboria) visela kovová holubice, v níž se uchovávala nejsv. Svátost. Později stavěli na vyšší pozadí za oltářem oltář přečnávající, skříňky s ostatky svátých. V době vlády románského slohu byly všude oltáře kamenné, podoby stolu nebo zděné tumbly. Ciboriové oltáře, charakteristická známka doby basilikové, většinou mizejí v době románské, ciborium přechází v látkový závěs — baldachýn. Vznikají oltáře retablové, tj. vyšší pozadí za oltářem tvořící podstavec relikviáře, splývá s oltářní mensou jako její zadní stěna, původně dřevěná (retrotabulae), později kamenná. Tento ozdobný výstupek nad oltářním stolem zván horní frontálou oltáře. Zvláště v období gotiky stala se horní frontála oltářní vděčným polem pro pěstování a rozvoj středověkého umění, jak dokazují bohaté křídlové oltáře této doby. Na takových oltářích nebylo už místa pro sv. ostatky. Proto byly ukládány v tzv. hrobě (sepulchrum). Je to dutý prostor pod oltářní deskou, uzavřený zvláštním kamenem (sigillum). Zastupuje dřívější konfesi-hrob pod oltářem. Rovněž holubice ciboriových oltářů nehodila se pro oltáře gotické. A tak se objevují svatostánky v různé podobě, stojící nejprve mimo oltář, pak na oltáři samém. Renaissance obnovila ovšem starověké umění i na oltáři. Zmizely štíhlé oltáře křídlové, na jejich místo nastoupily oltáře s vysokým, často až do stropu sáhajícím pozadím, před nímž mnohdy oltářní stůl mizí... Také oltářní obrazy, mramorové nebo sádrové sochy přinesla renaissance. Bujný barok přeplnil oltáře ozdobami a cop padělal mramor i kov...

S velkou pietou střežila církev oltář a vydala řadu předpisů o jeho úpravě, výzdobě, svěcení. Vždyť oltář, křížmem pomazaný, představuje samého Krista, jenž je zároveň oltářem, obětí i knězem naším (Breviář o svátku Posvěcení basiliky nejsvět. Spasitele.), v němž a skrze něhož jedině mohou věřící přinášeti Bohu příjemné oběti (Slova biskupova při svěcení podjáhna). Kristus je oltářem, poněvadž „na něm byla vylita krev, jíž sám byl skropen... Tak nazývá se Kristus aspoň obrazně oltářem Božím, protože na něm byla Bohu prokázána pocta ze všech nejvznešenější." (Salmant. De incarn. disp. 31, dub. 1, n. 8), Dodnes ještě dostává se Otcí nebeskému na oltáři, symbolickém Kristu, stejné pocty, oltář je místem oběti svátostného Spasitele, je trůnem jeho lásky a milosti. Bude tedy nejnavštěvovanějším místem a jediným útočištěm opravdu věřící duše.

„Jak jsou milé příbytky tvé, Hospodine zástupů! Duše moje nyje touhou po síních Hospodinových. Srdce i tělo mé jásoťem tíhnou k Bohu, který žije. Ano, vrabec našel si příbytek a hrdlička své hnízdo, do něhož ukládá své mladé — tvé oltáře, Pane zástupů, můj králi a můj Bože! (Žalm 83.)

P. Tomáš M. Dittl O. P.

Z GOGOLOVA „ROZJÍMÁNÍ O MŠI SVATÉ“

Slavnému tvůrci „Mrtvých duší“ nebylo přáno, aby toto Peklo duševní bídy, přehodnocené nedostížným humorem, doplnil, jak zamýšlel, dalšími dvěma díly, v nichž by provedl jednající osoby Očistcem mravních krisí do Ráje vykoupení. Ale básník jako by měl sám odpykati viny svých reků krutými mukami zúskostlivělého svědomí. Nenašel klidu ani v přísném zachovávaní všech příkazů křesťanské nauky v její pravoslavné formě. Nepoznal pravdy ryzí, bez byzantské příměsi, pravdy plné lahody a síly, jaká inspirovala pěvce Božské komedie a tolik jiných velikánů Umění po všechna staletí. Chorobná askese, které se Gogol v posledních letech oddával, ničila jeho tvůrčí schopnosti, místo aby je stupňovala, líčíc mu jako ďábelské pokušení další práci, takže v záchvatu divého poblouzení páčil své rukopisy. Nicméně zachovaly se nám z tohoto období Gogolovy náboženské horlivosti práce mistrně vyrovnané a skvělé. Mezi ně patří též jeho stručný, hlubinně zářivý výklad mše svatě východního obřadu (Razmyšlenia o Božestvennoj Liturgii), z něhož zde podáváme tři malé ukázky. Překlad celého dílka vyjde v chystané knihovně „Hlubiny“.

1. Úvod.

Mše svatá jest v jistém smyslu věčné opakování velikého činu lásky, pro nás vykonaného. Lidstvo trpíc svými zvrácenostmi, odevšad, se všech konců světa volalo k svému Tvůrci. I ti, kdož přebývali ve tmách pohanství, zbaveni bohovědy, poznávali, že pořádek a soulad na světě může býti zaveden toliko Tím, který přikázal světům, od Něho stvořeným, aby se pohybovaly v náležitém souladu. Roztesknělé tvorstvo vzývalo svého Tvůrce. Neschopno rozuměti nejen vznešené mluvě událostí, každodenně na Božím světě se přiházejících a hovořících, nýbrž i nejmenší písmence, k jejímuž rozluštění třeba staletých úsilí, očekávalo poučení z úst samého Tvůrce. Křikem volalo stále k Průvodci svého bytí, a křik ten ozýval se hlasněji z úst vyvolených a proroků. Předvídali a věštili, že, zjeví-li se sám Stvořitel osobně lidem, nezjeví se jinak, než v podobě svého tvora, stvořeného k Jeho obrazu a podobenství. Že Bůh se stane člověkem na zemi, nahlíželi poněkud všichni měrou, jakou se očisťovaly jejich představy o božství; ale jasně se o tom mluvilo jen u proroků vyvoleného národa. Též Jeho nejčistší vtělení z čisté Panny tušili dokonce i pohané, ale jasně se o tom mluvilo jen u proroků.

Volání bylo vyslyšeno: na světě zjevil se ten, jímž svět učiněn byl. Zjevil se uprostřed nás, nám podoben, v obraze člověka, jak předvídali, jak tušili i v čiré tmě pohanstva, avšak ne v té podobě, v jaké se představoval jejich neočištěné chápavosti: ne v pyšném lesku a nádheře, nějako karatel vin, ne jako soudce, přicházející jedny zahladit, druhé odměnit — nikoli, Jeho příchod stal se způsobem toliko jedinému Bohu vlastním...

2. Otče náš.

Kněz pak volá: Učiň nás hodny, Pane, abychom se směle a beztrestně odvážili vzývati Tebe, nebeského Boha Otce, a říkati... A v tu chvíli všichni věřící, ne jako otroci, plni strachu, ale jako děti, jako čistá pacholátka, mají býti samými modlitbami, veškerou bohoslužbou a postupným vývojem jejich svátých obřadů dovedeni až k tomu nebesky vznícenému stavu duše, ve kterém člověk může mluvit s Bohem, jako s nejněžnějším Otcem, a tudíž vysloviti tuto modlitbu Páně: Otče náš, Jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, bud vůle tvá, jako na nebesích i na zemi! Chléb náš vezdejší dej nám dnes, a odpust nám naše dluhy, jakož i my odpouštíme našim dlužníkům, a neuvod' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého!

Tato modlitba obsáhla vše, v ní zahrnuto vše, co nám třeba. Prosbou: posvěť se jméno tvé! prosíme za to první, zač především máme prositi: kde se posvěcuje Boží jméno, tam je všem dobře, tam totiž všichni žijí v lásce, neboť jen láskou se posvěcuje jméno Boží. — Slovy: přijď království tvé! přivolává se na zemi království pravdy; neboť bez příchodu Božího nebylo by pravdy, neboť Bůh jest pravda. — K slovům: bud vůle tvá! přivádí člověka víra i rozum. Čí vůle může býti krásnější a světější než vůle Boží? Kdo zná lépe než sám Tvůrce, co je potřebí jeho stvoření? Komu bychom se svěřili, ne-li Tomu, který jest všecek blahodějným Dobrem a Dokonalostí? — Slovy: Chléb náš vezdejší dej nám dnes! prosíme za vše, co třeba k dennímu našemu životu jak duchovnímu, tak tělesnému. A naším chlebem duchovním jest Moudrost Boží, sám Kristus. On sám řekl: Já jsem chléb, který jsem s nebe sestoupil; kdo jí chléb tento, živ bude na věky. — Slovy: odpust nám naše dluhy! prosíme, aby s nás byly sňaty naše hříchy, které nás tíží, prosíme za prominutí všeho toho, čím jsme se zadlužili samému Tvůrci, který každého dne a každé chvíle, v podobě

našich bratří vztahuje k nám svou ruku, žádaje o milosrdenství a slitování. — Slovy: neuvod' nás v pokušení! prosíme, abychom byli zbaveni všeho, co rozrušuje našeho ducha a odnímá nám spokojenost. — Slovy: ale zbav nás od zlého! prosíme o nebeskou radost; neboť, sotvaže od nás odstoupí zlý, („V církevně-slovanském textě zní tato prosba: no i zbavi nas ot lukavago! Lukavyj, tj. zlý (ὁ πονηρός) bere se tu ve smyslu ďábel; podobně i starší, cyrilometodějský překlad, ol neprijazni, zachovaný v slovanské mši u Chorvátů, značí tolik co od ďábla. P. př.) tu ihned vchází radost do naší duše, a my jsme již na zemi jako na nebi.

Tak vše v sobě zahrnuje a vše obsahuje tato modlitba, kterou se nás naučila modliti sama Moudrost Boží, a ke komu se modliti? Modliti se k Otci moudrosti! Poněvadž všichni přítomní mají v sobě opakovati tuto modlitbu nejen ústy, nýbrž i vnitřními po-vzdechy čisté nevinnosti dětinného srdce, proto se má její pění ve sboru konati od hoča. Nemá se tato modlitba zpívati hlasy mužskými a hrubými, nýbrž hlasy dětsky čistými, hlasy jemnými, jakoby samu duši líbajícimi, aby se v ní cítil jarní van samých nebes, aby se v ní snášelo políbení samých andělů; neboť v této modlitbě nenazýváme již svého Tvůrce Bohem, ale díme Jemu: Otče náš!

Doslov.

Úkon mše svaté jest vznešený: děje se viditelně očím, před tváří celého světa i v skrytu. Sleduje-li věřící nábožně a bedlivě celý úkon, zmocní se jeho duše povznesená nálada, přikázání Kristova stanou se proň splnitelnými, jeho Kristovo sladkým a břímě lehkým. Po odchodu z chrámu, kde byl přítomen božským hodům lásky, dívá se na všechny jako na bratry. Chápe-li se svých obyčejných prací v službě nebo v rodině, ať je to kdekoli — uchovává mimoděk v své duši vznešený způsob obcování s lidmi, oživeného láskou, jaký přinesl s nebes Bohočlověk. Má-li moc nad jinými — mimoděk stává se k poddaným milostivějším. Je-li sám pod mocí jiného — ochotněji a s láskou se mu podrobuje. Vidí-li někoho prošiti o pomoc — srdce jeho víc než jindy je nakloněno pomáhati. Je-li sám nuzný — vděčně přijímá i nejmenší dar, a nikdy s takovou uznalostí se nemodlí za svého dobrodince, jako tenkrát. A všichni, kdo slyšeli pozorně mši svátou, odcházejí mírnější, lepší ve styku s lidmi, přívětivější, tišší v celém chování. A tak pro každého, kdo chce pokračovati a státi se lepším, jest nezbytno, aby, pokud možná, často docházel na mši svátou a pozorně jí naslouchal. Ona samoděk pořádá a utváří člověka, a nerozpadla-li se ještě úplně společnost, nesoptí-li na sebe lidé plným, nesmiřitelným záští, jest toho skrytou příčinou mše svátá, připomínající člověku svátou, nebeskou lásku k bratřím. Pročež, kdo se chce posílit v lásce, ať bývá, pokud možná, často přítomen se strachem, věrou a láskou posvátným hodům lásky, a jestliže se cítí sám nehoden přijímati do svých úst samého Boha, který jest všecek láska, ať alespoň patří na to, jak jiní přijímají, aby se stával samoděk po každé dokonalejším.

Veliký a nevypravitelný může býti vliv mše svaté, ustanoví-li si člověk pravidlem uváděti v život, co byl slyšel. Všechny stejně učí, stejně působí na všechna povolání, na všechny stavy, od cara do posledního žebráka, všem praví totéž, jedním a týmž jazykem: všechny učí lásce, která jest tmelem každé společnosti, skrytou pružinou všeho, co rovnoměrně pohání život veškerenstva.

Avšak působí-li mše svátá mocně na ty, kteří jsou přítomni jejímu sloužení, tu ještě mocněji působí na samého služebníka, čili kněze. Sloužil-li ji opravdu nábožně, se strachem, věrou a láskou, pak již po celý ten den zůstává čistým, podobně jako nádobí chrámové. Ať při plnění svých rozmanitých povinností pastýřských, ať v rodině, uprostřed domácích, ať mezi farníky, kteří jsou taktéž jeho rodinou — bude se jeviti obrazem samého Spasitele. A ve všech jeho skutcích bude působiti Kristus, a v slovech jeho bude mluviti Kristus. Bude-li chtít pohnouti zneprátelené ke smíru, bude-li přemlouvati silného k milosrdenství se slabým, obměkčovati zatvrzelého, utěšovati žalem sklíčeného, nabádati k trpělivosti uhněteného — jeho slova naleznou moc hojivého oleje a budou na každém místě slovy pokoje a lásky.

Přeložil dr. Josef Vašica.

Hymnus nešporní v sobotu ze VI. století.

Již klesá slunce ohnivé.
Ó, vlej, Ty světlo věčnosti,
Jednoto, svátá Trojice,
nám v srdce zář své milosti.

Tě zrána chvalozpěvem svým,
Tě večer vroucně prosíme:
ó, dej nám, ať Tě v pokoře
tam s nebešťany chválíme.

Buď Otci spolu se Synem
i Tobě, Duchu svátý, čest,
jak byla, budiž vždycky tak
po všechny věky, co jich jest.

Přeložil Ant. Štemberg.

ŽENA ZVEDAJÍCÍ

Po Kristu Ježíši, jenž vyzvedl svět s jeho hříchy na svá bedra, aby ho s kříže složil do lůna Otcova milosrdenství, nikdo výše nezvedl svět, než Panna Maria, neboť nikdo nepřinesl spáse lidstva větších obětí.

Ve svém lidském těle neposkrvněném stoupá do nebe. Jako v ní člověk vyzvednut je k Bohu s přirozeností neposkrvněnou, tak její stopou vystoupí k němu s přirozeností vykoupenou, očištěnou. V hierarchii svatosti i blaženství představuje Ona nejvyšší stupeň, k němuž se vzneslo lidské stvoření. To Ona zvedla do ráje těch stočtyřicet čtyři tisíce, již následují Beránka, kamkoli kráčí.

Žena zvedající...

Její cesta od země do oblak na stolec nejbližší Božímu trůnu je cesta pokory, jediná, jež vede k pravé slávě, odlesku to slávy Boží.

A na cestě pokory její rozlety, kterými zamířila nejvýše, jsou víra, naděje a láska. V první své odpovědi na vzkaz Boží po andělu je celá: pokorná, věřící, plna naděje a lásky bez míry.

Cesta stoupajících vede za Ní.

*

Všichni, komu bída života a stesk po nebi vkládají do úst ten výkřik k Panně na nebe vzaté: Naděje naše! — ti všichni instinktivně i vědomě očekávají od ženy vůbec, aby jim pomohla vzlétnout, povznéti se, odraziti od země — hmoty, unikati kletbě její. Jako lék na zemitou kletbu v ráji byl příslib Ženy, jež potře hada. Touha po obrazu Ženy nohou hada deptající a nad měsíc vyvýšené, touha po odlesku tohoto obrazu v každé ženě zůstane v synech Evy, pokud svět bude světem. Žena zvedající je nesmrtelným snem dětí, básníků perem i životem, hrdinů, hříšníků, trpících, nešťastných. A i když zemí zatížení zběsile usilují o to, aby ženu strhli s výše, prvním činem jejich vůči klesající je pohrdání jejich, což je pomsta a trest za to, že nezůstala na výši, že neunikla výš... Všechno, co je v člověku lidského či spíše božského, má směr do výše. To zvíře v něm drží člověka při zemi. V nesmírném toužení lidstva k výšinám žena má předcházeti, zahajovati let. Toť její mariánské poslání.

Žena křesťanská ve stopách Mariiných, či spíše: na křídlech Mariiných byla vždy, jest a bude ženou zvedající. Nezvedá-li, zapřela ve svém poslání to nejzákladnější, nejkrásnější, nejpožehnanější, to právě mariánské, jiskřivý úkol jitřenky. Tak po ovoci po-znáte ji, do jaké míry je křesťanskou, nepovznáší-li, není duší mariánskou a není ani křesťanskou.

Blažený národ, má-li ženy zvedající.

*

Slovo „dívka“ má v křesťanském slovníku zvuk vzletný a povýšený. Buď bude „dívkou Páně“ v tom smyslu, že dá přímo Bohu své panenství, pozvedne tak ze zavržení svět obětí; modlitbou. Počet řeholic a stav kongregací je vždy měřítkem křesťanství v národech.

Nebo je dívka pannou, jež se stane manželkou a matkou a bude povznášeti svého muže a děti; svou rodinou pak nepřímo povznese i svět.

Obě povznášejí v první řadě svou čistotou. Jejich čistota je cena jejich lásky.

Prvá ji nese vysoko a chrání před prachem země — věno nebeskému Ženichovi. Její „gesto výš“ je zvedání patény obětujícím.

Druhá — mnohdy instinktivně — a v tom je její Bohem chtěné kouzlo a krása — uniká s věnem svým dočasně, k oltáři, i pozemskému ženichovi. Zprvu uniká před houfem druhů na hrátkách; kdo ji sleduje do mravních výšek nejvytrvaleji, už tím se vybírá, aby byl vyvolen ke společnému letu; jeho záliba ve výškách je pro ni kriteriem výběru. Předlétá ho i po výběru v tom jedinečném období před spočinutím u oltáře. V té době tušení dlouhého společného letu s křídly vždy více zatíženými dává jí posvátné opojení, aby byla schopna zamířiti co nejvýše a tak podnítiti i druhu. Je důležité, na jakou úroveň až předlétne dívka svého snoubence před sňatkem, kam až pomůže mu vystoupit. Křesťanský instinkt, vždy orientovaný do výšek, jako ji vedl dosud, poradí jí i po svatbě, aby nesestupovala, neslevovala morálně. Poradí jí Duchem rady, jak udržeti v nebeských sférách celou rodinu.

Dnešní dívka, jež sestupuje, třeba co nejnižší, aby jen získala druhu, bude vinna, že vymrou básníci a hrdinové.

Pro naši dobu a zemi je příznačno, že nemiluje už básní (ptejte se nakladatelů). Co se týká soudobé tvorby, věru: nemá co milovat. Lyrika je břídilská — povšechně — neboť žena nedovede už inspirativně zašeptat: Vína nemají. Epika pak, ten mužský živel poesie, mizí paralelně. Právem: přes všechny silácké výkony plné jáství, od boxerského až k aeronautskému, nic se neděje. Dění ve spojení s Bohem, tož Slovem, je od doby Lásky ukřižované jen dění v oblasti mravní.

*

Manželka nemůže předlétnout a zvedat skvěleji než důvěrou. Svou důvěrou v Boha a důvěrou, kterou sama vzbuzuje ve svém muži. „Důvěruje se v ni srdce muže jejího.“ Nic tak nebolí lásku, jako má-li žebrati o důvěru, nic jí tak neubíjí, jako nemůže-li se spolehnouti, důvěřovati. Důvěra povznáší, podpírá křídla. To „Sursum corda!“ v dialogu před prefací, pamatující se ve mši sv. od III. stol., je výkřik důvěry nad hlavami těch, kdo za chvíli snad šli k mukám a smrti, povzneseni nad slabost lidskou. Manželství ne-církevní zakládá se už na nedůvěře, jež si ponechává zadní vrátka; ochuzuje předem o ctnost důvěry v Boha i člověka. Kde není první, druhá ovšem není nikterak zajištěna. A přec láska Boží chce po nás důvěru tak mocně, jak je to její velikosti úměrno; nedůvěra v krajním svém výstřelku patří mezi neodpuštělné hříchy proti Duchu sv. Kolik obrácení manželů vyčkala, vymodlila si důvěřivá láska manželek! Neboť tak je tomu v kruhu mariánských ctností: Pýcha nesmí se stavěti v cestu víře; z víry pak rodí se naděje, to jest důvěra, a z obou láska, jež všemu zas věří, všeho se naděje, všeho trpělivě čeká.

Žena sestoupivší s výšin důvěry odbíhá netrpělivě od muže.

Žena opírající se důvěrně o Srdce Boží, povznáší srdce mužovo o její opěrné. Zvolila nejvyšší opěrný bod nepohybnelný a bude moci zvedat tíhu světů, tíhu duší jak své a svého muže, tak i dětí.

Mužův svět potřebuje dnes více než jindy cítit družný dotek křídel, jimiž je nesen. Všechno ho strhuje dolů: nespravedlnost v řádu sociálním; nadvláda hmoty; krutost zápasu o chléb; hrubost požitků, jež se nabízejí. Mnohdy je žena jediná bytost, jež mu vytrvale ukazuje výš. Jen přes ni má spojení s výšinami. Neblahá, jež tu selže !

Potřeba důvěry jako zvedací páky je pro ženu někdy ještě naléhavější v roli matky. Matka bez důvěry v Boha usadí své dítě příliš nízko na zemi. Jen matka plná důvěry dovede dítěti ukázati závratnou stezku k výšinám, na nichž to dítě dovede zase stvořiti hrdinu eposu, jednati, obětovati se, trpěti a mříti pro dobro. Matky jako ti, kdo plovati naučili se v nebezpečí utonutí, měly by vždycky zmocni to, čeho nedovedly milenky!

Život Marie Panny byl jediným nepřetržitým aktem důvěry v Boha. Ono oddané: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého,“ není jen sladké, jásavě důvěrné oddání se mateřství, jež bude v loktech chovati a laskati dítě — Boha, je

to také přijetí toho mateřství, jež uzří Syna zmučeného na kříži. Ale důvěra udrží ji vzpřímenou pod křížem a tak její silné srdce bude nejbližší Povýšenému, jenž vše k sobě potáhne. Všechna slova i skutky Marie Panny, ba i mlčení její mají povahu důvěry, jež nese a staví; nikde jediného slova, jediného gesta skleslého, destruktivního. Všechna mocně cílí výš. Inspiruje, přimlouvá se, povzbuzuje k důvěře: Cožkoli vám řekne, učiňte!

Zdá se, že doba naše zraje k prohlášení dogmatu o Nanebevzetí touže logikou, jakou vůbec v dějinách církve propast volá propast; touže logikou, jíž ženství ponížené a snižující volá k milosrdenství Božímu po ideálu Ženy stoupající a zvedající.

B. Dlouhá

MISERERE

Jediný opovážlivý pohled na koupající se ženu stačil, aby David, pomazaný Hospodinův, zbožný pěvec, hrdina, jenž v tolika bojích zvítězil — vzplanul vášní a hluboko klesl... Cizoložství byl první jeho zločin. Bylo třeba jej ukrýti. Proto dopouští se druhého zločinu: úkladné vraždy toho, jehož manželská práva byl tak hrubě porušil. (2. Král. 11. n.) Tu přichází Natan, prorok, otevírá králi svědomí (2. Král. 12, 1 nn) a král sahá do nejhlubších strun svého srdce, ty struny zvučí bolestnou hudbou a zpívají:

3. Smiluj se nade mnou, Bože, podle své milosti;

že's velmi milosrdný, vymaž mé viny.

4. Pořádně oper mne od mé nepravosti,

a od mého hříchu očisti mne.

5. Nebo přestupků svých já jsem si vědom,

a můj hřích je přede mnou ustavičně.

6. Proti tobě samému jsem zhřešil,

a co zlé je před tebou, učinil jsem,

by bylo zjevno, že's spravedliv ve svých řečech,

že jsi bez úhony ve svých soudech.

7. V nepravosti, hle, bolestně jsem se zrodil,

a v hříchu počala mne moje matka.

8. Ejhle, spravedlnost v srdci rád ty vidíš,

nuže, moudrosti mou mysl nauč.

9. Rozhřeš mne ysopem, abych očištěn byl,

vyper mne, abych byl bělejší, než sníh jest.

10. Dej, ať slyším veselí a radost,

ať se radují údy, které jsi zkrušil.

11. Zakrej obličej si před mými hříchy,

a mé všecky nepravosti vymaž.

12. Srdce čisté vytvoř mi, ó Bože,

a ducha silného obnov v útrokách mých.

13. Nezavrhuj mne od svého obličej,

a ducha svatosti své mi neodpírej.

14. Navrať mi zase radost z ochrany své,

a duchem ochotnosti podepři mne.

15. Učit budu odpadlíky tvým cestám,

a tak se vrátí hříšníci zase k tobě.

16. Vytrhni mne z prolité krve, Jahve,

ať slaví jazyk můj tvou spravedlnost.

17. Pane můj, rač rty mé otevřít,

a má ústa nechť hlásají tvou chválu.

18. Nebo nemáš zalíbení v žertvě;

kdybch dal ti celopal, neměl bys záliby.

19. Obětí Jahvovi duch zlomený jest,

srdcem zkroušeným, Jahve, nepohrdáš.

Ústřední myšlenka tohoto zpěvu, základní jeho motiv, hlavní melodie dá se vysloviti slovy: „Bože, buď milostiv mně hříšnému." Tuto myšlenku opakuje básník několikrát všelijakými obraty, variacemi: Smiluj se nade mnou (v. 3 a). — Vymaž mé viny (jako se vymazuje písmeno; setře-li věřitel na dlužním úpise písmo, přestává dluh; takový dluh jest i hřích, v. 3 b). — Pořádně oper mne (jako perou ženy pošpiněný šat; namočí jej ve vodě, mnou, tlukou kamenem nebo dřevem; v. 4 a). — Očisti mne (v. 4), rozhřeš (pokrop) mne ysopem, jako býval očišťován malomocný; jeť i hřích jakési malomocenství (v. 9; srv. Lv. 13, 6. 24). — Zakrej si obličej před mými hříchy (v. 11) znamená totéž, co jest řečeno slovy „a mé všecky nepravosti vymaž (tamže). — Srdce čisté vytvoř mi (v. 12 a). — Nezavrhuj mne od svého obličej (v. 13 a). — Ducha svatosti své mi neodpírej (v. 13b). — Vytrhni mne z prolité krve (v. 16 a). — Čtenáři Ž. 50 (hebr. 51) jest, jako by slyšel symfonii, ve které jedna myšlenka tolikrát ve formě vždy a vždy jiné se opakuje (variaci). A tu myšlenku pěvec také rozvádí tím, že uvádí důvod za důvodem, proč má mu býti odpuštěno: První důvod jest velikost Božího milosrdenství, jež rádo odpouští kajícímu hříšníkovi (v. 3). — Žalmista uznává, že zhřešil (v. 5) — druhý důvod, aby mu bylo odpuštěno. — Dojde-li hříšník-pěvec odpuštění, ukáže Bůh na něm svou věrnost,

kteřá plní, co slovy (řečmi) slibuje: kajícníkovi odpuštění (v. 6). Toť třetí důvod. — Člověk jest bytost mravně velmi křehká, snadno klesá, lehce se dá zlákat ke hříchu (v. 7) čtvrtý důvod k odpuštění. — Bůh vidí v srdci člověkově raději spravedlnost nežli hřích (v. 8) pátý důvod k tomu, by žalmista byl ospravedlněn. Jinými slovy: Bůh raději vidí v duši lidské „moudrost“ nežli hříšnou pošetilost, do které žalmista hříchem upadl. Bůh vidí raději v duši radost, plynoucí z čistého svědomí, radost, které žalmista hříchem pozbyl (v. 10). — Hříchy svými básník ztratil mravní sílu, pozbyl ochotnosti k dobrému; jest i v zájmu Božím, aby zase nabyl „ducha silného“ a „ducha ochotnosti“, nebo tím získá jen Boží čest (v. 12 b, 14 b); vždyť bude žalmista ospravedlněn voditi hříšníky na cestu zákona (v. 15) — šestý důvod k odpuštění. — Odpuštěním zaváže si Bůh kajícího pěvce k vděčnosti, jež mu otevře ústa, aby děkovala a chválila Boha nejvyšší milosrdného (v. 17) — sedmý důvod. — Kající pěvec jest sice ochoten přinésti Bohu smírné oběti, jaké zákon na odpuštění hříchů předpisoval; protože však jeho zločiny jsou tak veliké, že pro ně zákon oběti nepřipouští, ale žádá vykonati na zločinci trest smrti — proto žalmista podává Bohu to, co má nejvzácnějšího a nejvzácnějšího: srdce plné upřímné, vnitřní lítosti (v. 19) — poslední, osmý, vrcholný to důvod k odpuštění. V této pointě (v. 19) žalozpěv nad spáchanými hříchy vrcholí, dochází svého velikého „finále mravního i uměleckého.

K ocenění umělecké ceny naší lyrické básně (Ž. 50) budiž dodáno, že v hebrejském originálu skládá se každý verš ze dvou trojstopých členů (stichů). Ten rytmus jest v našem překladě napodoben pětistopým veršem logaedickým.

Podrobnější výklad viz v „Bibli české“ II. sv. Praha 1921, str. 256—260. Tamže dočte se čtenář, že není třeba tento umělecký výtvar hebrejské lyriky upírati Davidovi, jenž vládl od r. 1011—972 před Kristem (Viz Bible česká I. sv., Praha 1917, str. 1200.) Starobylost dodává písni tím více ceny.

Snadno lze pochopiti, že Z. 50 (51) pro svou vysokou nábožensko-mravní úroveň, žádající k odpuštění vnitřnou hlubokou lítost, pro svou uměleckou cenu, pro svou starobylost, pro milovaného básníka (Davida) došel v synagoze u duší nábožensko-mravně založených povšimnutí a že církev starozákonná přijala jej za svůj vzácný majetek. Národ izraelský v zajetí cítě živě národní svou vinu, jsa si vědom své hříšnosti, snažil se smířiti se s uraženým a rozhněvaným Bohem svým. Aby své city vyslovil, k tomu poskytl mu Ž. 50 (51) vítaná slova, nad jaká nesnadno bylo mysliti si něco dokonalejšího. Zpívala jej tedy církev S. z. po celá staletí nesčetnými rty svých bohoslužebných osob i všech věřících — až do příchodu toho, jenž nás naučil v podobenství o marnotratném synu tak názorně pravé kajícínosti a jenž svým dosti učiněním zjednal nám k ní potřebné milosti nadpřirozené.

Zpívali jej již judští vyhnanci, žijící v Babylóně; vroucí jejich touhou bylo, by Jerusalem, jenž od roku 587 ležel v troskách, byl zase znova postaven; s Jerusalemem povstane také nový chrám a v něm budou podávány pravidelné řádné oběti, jak bohoslužebný řád káže a jak podávány byly před zkázou chrámu. Bohem nadšený básník zformuloval si to přání slovy:

20. Dobro prokaž Siónu v milosti své,
vystavit rač jerusalemské zdi.

21. Pak budeš libovat si v řádných obětech,
tehďáž budou ti na oltář klásti býčky.

„Dodatek“ (v. 20 n) byl přidán k původnímu žalmu a v této formě zachoval se až do „plnosti času“. Církev nová, přijavši od synagogy její bohoslužebný zpěvník, tj. knihu žalmů, přijala od ní také tuto perlu světového básnictví lyrického do svých bohoslužebných knih a užívá ho velmi, velmi často již bezmála po dva tisíce let! Zpěv jeho hlaholí a hlaholí nyní po celé zeměkouli s milionů a milionů věřících rtů. Jest velmi pružný, ohebný, dá se použiti za mnohých a mnohých příležitostí.

Ž. 50. jest nedostižný výraz kajícínosti; proto modlí se jej církev světová ústy svých služebníků zejména v dobách ustanovených k tomu, by věřící hříchů svých litovali a za ně dosti činili. Každou neděli od devítíku až po neděli Květnou, tedy v předpostí a v postě rozléhá se Miserere po celém světě na počátku „ Chval “ (psalmus primus ad Laudes). Taktéž i každý všední den (feria) předpostí, postu, adventu, jakož i o vigiliích (koná-li se o nich officium). Žalmem 50. prosí církev Boha za smilování pro své děti každou středu ve třetím nokturu (třetí žalm). — Zvláštního významu nabývá náš žalozpěv ve sv. třídění, na Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílou sobotu; v těch dnech církev má

ustavičně na myslí Ukřižovaného, velikost a ohavnost hříchu, která přibila Boha-člověka na dřevo kříže. Církev se domnívá, že nemůže svou bolest z toho plynoucí vysloviti lépe nežli žalmem 50., jímž končí v ty dny každou hodinku (Srv. hodinky „temné“). — Každý den počíná církev jitřní hodinky (matutinum) vzdechem: „Pane můj, rač rty mé otevřítí a má ústa nechť hlásají tvou chválu“ (v. 17. našeho žalmu). — Když církev slaví den, který pokládá za zvláštní den hojnější modlitby, volá při „prosbách“ k Primě:

V.: Pane, zakrej obličej si před mými hříchy.

O.: A mé všechny nepravosti vymaž.

V.: Srdce čisté vytvoř mi, ó Bože.

O.: A ducha silného obnov v útrokách mých.

V.: Nezavrhuj mne od svého obličeje.

O.: A ducha svatosti své mi neodpírej.

V.: Navrať mi zase radost z ochrany své.

O.: A duchem ochotnosti podepři mne (v. 11 —14).

I ve věnci modliteb, jenž ovíjí nejsvětější oběť N. z., nalézáme květy vzaté z naší písně — zahrady. V úterý po druhé neděli postní např. krátce před obětováním prosí kněz: „Smiluj se nade mnou, Pane, podle velikého milosrdenství svého; zahlad', Pane, nepravost mou“ (podle latinského znění). A hned po sv. přijímání ve čtvrtek po popelci jakož i na desátou neděli po sv. Duchu opakuje v. 21. naší písně.

K oběti nejsvětější dlužno se připravit, třeba omytí slzami lítosti srdce své. Proto kropí kněz v neděli přede mší sv. oltář, sebe i přítomné věřící zpívaje při tom „Asperges“, tj. v. 9. našeho žalmu podle latinského znění: „Pokrop mne ysopem, abych očištěn byl“ Smiluj se nade mnou, Bože“... I jindy, když jde o to, bychom si připomenuli potřebu mravní čistoty, bezhříšnosti, obmytí od vin, zaznívá Ž. 50: při svěcení zvonu, základního kamene kostela, oltáře atd.

Velmi často naplňuje modlitba naší básně tiché prostory domů kajícího, tj. klášterů. (Na př. po obědě cestou do kostela.)

Jako na konci „temných hodin“, tak dojemně zní Ž. 50. také v církevních hodinkách za zemřelé (první žalm ke Chválám) a při pohřbu, kdy se jej modlíme nebo zpíváme, bychom doporučili duše v Pánu zesnulých nekonečnému milosrdenství Božímu. (Viz Modlitby za v Pánu zesnulé, Praha 1926, str. 62nn. 91.)

Kolikráte jsme již Miserere slyšeli, modlili se a zpívali ve svém životě! Kolikráte jsme se však ponořili do hlubin jeho náboženskomravního obsahu, kolikráte jsme si všimli jeho krásy? Aby přišť bylo čtenáři snáze zahloubati se do jeho melodií, bylo tu podáno několik řádků... Tolle, recita, canta.

Dr. J. Hejčl.

SVATÁ TEREZIE JEŽÍŠOVA

V dějinách církve jest pozorovati velice často, jak hlubokým vlivem svaté ženy zapůsobily, a jak často jim musíme vděčiti za obrodu a spásu velikého počtu duší. Sv. Helena, sv. Kateřina jsou dobře známy, než aby bylo třeba více se o nich rozepisovati ku potvrzení toho, co jest řečeno. A není méně známou ani španělská světice ze XVI. věku, která přetvořila, zreformovala Karmel, a která tím hluboce zasáhla ve vývoj katolicismu v dobách velice těžkých. Sv. Terezie Ježíšova jest vpravdě velkou ženou, jest světicí, k níž musíme vzhlížeti s obdivem. Ten obdiv se týká i jejího života, i jejího díla. Nejen díla psaného, nýbrž i díla jiného, staveb „zakladatelky“. Pokusím se v těchto studiích, pokud stačí mé síly, ukázati vznešenost a krásu obojího.

I

„Kdybych nebyla tak špatná, stačilo by, abych se stala ctnostnou, že jsem měla tak ctnostné a bohabojné rodiče, a že mi dal Pán takové vlastnosti. Můj otec čítal velmi rád dobré knihy, a tak měl i několik španělských knih, jež bychom

mohly čisti i my, děti. Proto a poněvadž moje matka nás učila starostlivě modliti se a uctívati Pannu Marii a některé jiné svaté, počala jsem se probouzeti ke ctnosti u věku — zdá se mi — šesti nebo sedmi let. Prospívalo mi, že jsem neviděla u rodičů záliby než ve ctnosti. Měli mnoho ctností. Můj otec byl velmi laskavý k chudině a velmi milosrdný k nemocným a zejména ke služebným, takže se nedal nikdy přemluvit, aby měl otroky; mělť s nimi velký soucit. Když přišla do domu kdysi otrokyně jednoho z jeho bratrů, zacházel s ní jako se svými dětmi; říkal, že je mu nesnesitelně líto, že není svobodná. Byl též velmi pravdomluvný. Nikdy neslyšel ho nikdo klíti ani pomlouvati. Byl nadmíru počestný. I moje matka měla mnoho ctností. Život její byl pln těžkých nemocí. Byla nanejvýš počestná; ačkoliv byla velmi krásná, nebylo nikdy slyšeti, že by si někdy na své kráse zakládala; když umřela, bylo jí sice teprve 33 let, ale dívala se již jako starší žena; byla velmi útlocitná a měla bystrý rozum. V životě svém prožila mnoho útrap; umřela velmi zbožně. “

Takto začíná „Život“, který světice napsala sama na rozkaz zpovědníků, aby ukázala duším cestu k dokonalosti, cestu modlitby. Uvedl jsem tento delší citát, poněvadž ukazuje jasně ve světle čistém nejen pokoru sv. Terezie, která o všech užívá superlativů chvály, jen o sobě superlativů hany, nýbrž i napomáhá snáze chápati mnohé z jejího života. Její zbožní, obětaví a moudří rodiče dávali základy ctnosti, které rozvité šlechtí světici nesmírně. Utvářeli v rodině prostředí, dýšící láskou ke ctnosti a láskou k heroismu, jenž se tolikrát v životě světice projevil. Naučili ji snášeti bolest a těžiti z ní pro dokonalost duše. A hlavně učinili duši citlivou k velikosti a kráse.

Sv. Terezie se narodila v Avile, španělském městě, 28. března 1515 a prý, jak legenda vypravuje, zvony karmelského kostela zněly té noci daleko jásavěji a čistěji než jindy. Byla šestým dítětem rodičů, kteří dali světu dvanáct dítek. Don Alfons de Cepeda, její otec, a doña Beatrix de Ahumada, patřili k nejváženějším ve městě velikých tradic a krásného života. Jejím nejdražším společníkem byl bratr Rodrigo, o několik let starší, a vyznačující se zbožností a touhou po hrdinských činech. Snící malá Terezie si usmyslila odejít mezi pohany a umřítí smrtí mučednickou. Skutečně uprchli z domova, ale byli zadrženi dříve, než mohli uskutečnit svůj krásný záměr, tak příznačný pro duši a postavu nastávající světice. Když se nezdařilo toto, usmyslili si mladí hrdinové stát se poustevníky, aby dosáhli dokonalosti. Jejich touhy byly vzbuzovány láskou ke Spasiteli a touhou po spáse věčné a takovým jest podnět, který světici pohádal stále výše a výše.

Když bylo Terezii třináct let, zemřela jí milovaná matka. Bolest, která jí pronikala touto ztrátou, připoutala ji ještě důvěrněji k Matce Boží, kterou po smrti své máteře si vyvolila za matku, a ta nová matka jí nikdy neopustila a vždycky jí vyslyšela. Neopustila jí ani ve chvílích, ve kterých se otevírala před dorůstajícím dítětem nebezpečná propast. Matka Tereziina četla ráda rytířské romány, kterých se tehdy v době, která se může právem chlubit heroismem a která viděla Španělsko svobodným, jednotným a zbaveným pohanské nadvlády, hojně vyrojilo. Otec, který vynikal přísností, neviděl rád těchto dobrodružných knih a zakazoval jejich četbu dětem. Ovšem marně a hlavně Terezie, která se oddávala vždy všemu celým srdcem, si zamilovala romány, které četla se svým bratrem Rodrigem. „Pohřížila jsem se tak výstředně do četby, že jsem, zdá se mi, nebyla spokojena, neměla-li jsem nové knihy. Počala jsem se strojit a zatoužila jsem zalíbiti se svou krásou; počala jsem pečlivě pěstiti své ruce a své vlasy a užívati voňavek a všech marnivostí, k nimž jsem se jen mohla dostat, a bylo jich dosti, poněvadž jsem byla velmi strojivá. Zlého úmyslu jsem však neměla, ana jsem nechtěla, aby někdo pro mne urážel Boha.“ (Život, 18.)

Touha po mučednické smrti — poustevnický život — nadšení pro rytířské a dobrodružné romány, které ji odváděly i od mučednické smrti i od mnišského života, i když neničily v ní lásku ke ctnosti a nepohřbívaly jejího idealismu. Ale rozšiřovaly na úkor lásky vyšší lásku k vlastnímu já. Terezie byla krásná; dovedla okouzlovati svým zjevem i svým chováním. Měla ráda společnost, měla ráda hojně přítelek, s nimiž se bavila a poslouchala se zalíbením vypravování o jejich zážitcích a okouzlovala je svým vtípem. Hlavně jedna její příbuzná mravů lehkých jí byla a stávala se stále nezbytnější, ježto jí dopomáhala k nesčetným zábavám. Její dobrá výchova a láska ke ctnosti jí sice bránily klesnouti do propasti hříchu, ale odváděna byla nicméně od paprsků svatosti, ke kterým v dětském věku tak rychle spěla. Nepozbyla cti, neurazila Boha smrtelným hříchem, ale ztrácela zvolna bázeň Boží. Snad by jí nebyla světská čest udržela, kdyby se nebyla ocitla v klášteře augustiniánek u Panny Marie Milostné, do něhož jí poslal otec, příliš starostlivý o spásu duše dítěte, které zvláště miloval. Bylo to v době, kdy Terezie neměla již žádného zájmu o život mnišský, a kdy snad leckdy si myslila na sňatek s některým z těch šlechticů, s nimiž se stýkala.

Jak přijala rozhodnutí otcovo? Nevzbouřila se proti němu, nezdráhala se. Byla již poněkud znechucena společností, která byla stále tatáž, a nebyla spokojena v hlubinách své duše se svou marnivostí. Cítila v určitých chvílích, že jedná špatně, odcizujíc se Bohu, a trpěla tím. Pobyt v klášteře jen, a to hned v prvních dnech, zesílil to uvědomění a i tu bolest. Zpověď jí utišila, vlila pokoj do jejího srdce, odvála smutek po domově. Život v klášteře ji začal blažiti, díky řeholnici Marii Briceño, která bděla nad dívkami, a která svou dobrotou i svou inteligencí okouzila Terezii. Tato řeholnice byla nástrojem Božím u Terezie a styk s ní působil, že šlechtična pomalu ustávala mysliti na možné manželství a začala mysliti na život v klášteře. Za půl druhého roku v klášteře vlivem rozmluv s řeholnicí a vlivem poznání nadšení a obětavosti některých sester se Terezie velice změnila. Připadalo jí sice ještě leccos přepjatým, leccos ji odpuzovalo od kláštera, ve kterém žila. Nestavěla se proti vstoupení do kláštera, ale v případě kladném chtěla vstoupiti do kláštera karmelitek, ve kterém měla jednu svoji velkou přítelkyni.

Ale Prozřetelnost měla s Terezíí své cíle a jednala. Po půldruhém roku pobytu v klášteře Terezie onemocněla těžkou nemocí a bylo nutno ji odvézti z kláštera. Když se uzdravila, odjela na zotavenou ku provdané sestře, jež byla na venkově, a jež jí velice milovala. Pobyla u ní nějaký čas velice šťastná a vracejíc se zastavila se u otcova bratra, který zamýšlel vstoupiti do kláštera. Předčítala mu zbožné knihy a naslouchala jeho řečem o marnosti světské a blaženosti věčné. S počátku jí neuchvacovala ani ta četba ani ty rozhovory, ale nedala toho na sobě znáti. Bůh ji hojně odměnil, neboť ten pobyt jí dal pochopiti, co již chápala v dětském věku, že totiž „všechno jest ničím, a že svět jest marnost, a že skončí brzy, a ulekla jsem se té myšlenky, že bych byla přišla do pekla, kdybych zemřela". (Ibid. 25.)

V duši dívky rozpoutal se boj, tvrdý a neúprosný boj, který potrvál tři měsíce. Má odejiti do kláštera či má zůstati u otce a později se vdáti? A zvolí-li si první, který klášter má zvoliti? Viděla sestru velice šťastnou v manželství. Poznala i život v klášteře, který žádá mnoho obětí, a který jest velice těžký. Byla mladá a otvírala se před ní krásná budoucnost! Ale jak dlouho bude žíti? A zda jí život nezaleje hořkostmi a bolestmi? Jest všechno tak krásným, co se třpytí a co oslňuje? Jak on by byl věčný život, kdyby se minul cílem život časný? Peklo před ní vyvstávalo v plné hrůze, ale vyvstávala před ní i v celé kráse rozhodnutí, která jí činila tak šťastnou, když byla jako dítě nadšena pro spásu věčnou. Tři měsíce bojovala úporný boj a v něm na konec zvítězila. Rozhodla se vstoupiti do kláštera, a ježto otec jí nedal svého svolení, odešla do něho proti vůli svého otce. Rozhodnutí její bylo pevné a neodvrátila jí ani bolest, že opustí otcovský dům, ve kterém prožila tak krásné chvíle. „Vzpomínám si,“ píše, „jaký jsem měla pocit, když jsem odcházela z domu otcovského. Zdá se mi všechno, že byl, a vskutku byl tak bolestný, že, myslím, nebude tak bolestný ani pocit, až budu umírat. Zdálo se mi, jako by mi někdo trhal všechny kosti z těla. Ana jsem dosud neměla takové lásky k Bohu, aby ve mně přemohla lásku k otci a příbuzným, působila na mne veškera láska k nim tak mocně, že by nestačily ani všechny mé úvahy, abych šla dál, kdyby mi nebyl přispěl Pán. Ale Pán dal mi tolik odvahy proti sobě samé, že jsem uskutečnila svůj úmysl." (Ibid. 26—27.)

Na Dušičky r. 1533 vstupuje osmnáctiletá Terezie do karmelského kláštera v Avile. Zavírá se za ní brána domu, cizího světa a tím okamžikem se končí první období života sv. Terezie. Bylo to v den Dušiček, kdy církev ukazuje nejzřetelněji na světskou marnost, kdy staví proti sobě život a smrt. Život, který začínáš Bohem. Snad vyvolila Terezie tím plně tento den, jehož smysl pronikala. Šla k životu. Šla čistá a jistým krokem. Šla s láskou za snem, který krášlil léta jejího mládí.

J. Krlín

MALÍŘ —MYSTIK

Osobnost Fra Angelica da Fiesole.

Ke studiu osobnosti Fra Angelica da Fiesole nutí nás jedinečnost jeho umění, o němž praví Burckhardt: „Zjev nejvyššího umění, jež nemá rovného v celé historii umění.“ Každý, kdo se zadívá na dílo Angelicovo, přichází k přesvědčení, že za tímto uměním stojí zcela veliká osobnost a ne jenom dovedný mistr techniky. Proto byl zjev Angelicův pojat jako problém, dokud totiž nebyla ještě dostatečně prostudována osobnost umělce. Dnes dobře známe tuto slavnou postavu, známe též již lépe náboženské a umělecké prostředí středověku, vidíme ve Fra Angelicovi stále zřetelněji theologa, mystika, zkrátka člověka náboženského par excellence.

Toto poznání způsobilo vzrůst zájmu o mistra z Fiesole, jeho postava nezajímá dnes pouze historiky umění, nýbrž ještě více odborníka vědy náboženské. Fiesole se stal předmětem badání dějin náboženství, protože je skutečně opravdovým náboženským člověkem, jedinečným zjevem v lidských dějinách. Již Burckhardt, znamenitý znalec renesance, na to poukázal. Píše: „Krásná, ideální stránka středověku rozzářila se nádherně a plně v díle Angelicově, jsouc zahřívána dechem nové doby: z obrazů jeho můžeme si učiniti přesný obraz o světě andělů a ráje a blažených, v němž žil středověký člověk. Obrazy Angelicovy nabývají tím prvenství mezi doklady náboženských dějin oné doby.“

Nemusíme se dnes tím již spokojovati, viděti v obrazech Fra Angelica odlesk doby a smýšlení jen všeobecným způsobem, nýbrž můžeme již teď poukázati na prameny jeho tvůrčí činnosti.

Umělec dominikánský jest ve svých základech inspirován filosofem a theologem Tomášem Aquinským. V řádě dostalo se mu důkladného scholastického vzdělání. Všechna jeho díla jsou proto plna theologického obsahu. Jako důkaz pro toto tvrzení uvádím především obrazy, které znázorňují postavy andělské. Jeho andělé jsou theologicky nejpresněji a nejsprávněji kreslení. Nepředstavuje je jako dívky, ani jako malé děti, nýbrž v souhlasu s Písmem jako jinochy. Maluje je v rouších zlatém protkávaných, jež se podobají kněžské albě. Ve vlasech, na čele hoří jim plamen, na znamení jejich planoucí lásky. Mnozí badatelé Angelicovi poukazují právem na to, že každou hlavu andělovu zdobí jiná gloriola. Leč nikdo neví, proč.

Toto vypodobňování andělů jest zdůvodněno naukou Tomáše Aquinského, který učí: „V andělích není složení hmoty a formy, nýbrž spojení aktuality a potenciality. Proto je nemožno, aby byli dva andělé téhož druhu.“ Každý anděl jest tudíž pro sebe druhem. Tento rozdíl naznačil Fiesole důvtipně různým znázorněním glorioly.

Jako další doklad závislosti andělského malíře na andělském učiteli, jímž Tomáš Aquinský sluje, uvádím malbu Zvěstování v křestní kapli v Gortoně. Ukazuje souvislost Vtělení s prvotním hříchem. Eva s Adamem vyhnání z ráje dívají se jaksí ostýchavě, plni lítosti a očekávání na scénu Zvěstování. Sotva mineme se pravdou, tvrdíme-li, že tento obraz Angelicův jest barevným vyjádřením myšlenky Tomáše Aquinského: *In annuntiatione expectabatur consensus totius generis humani*. Při zvěstování očekával se souhlas celého lidského pokolení. Adam — Eva, prarodiče a jako takoví zástupci celého lidského pokolení — Marie, pronášející velké „Ano“ ke spasení jménem celého lidstva. —

Dosavadní badání o Fiesolovi neznalo vůbec poměru mistrova k Danteovi. A přece nedají se popřítí tajemné souzvuky dosud nerozluštěné mezi nejspirituelnějším básníkem a malířem. Stačí přečísti si Danteův Ráj a srovnati jej s Angelicovým luhem posetým kvítím při zachycování ráje. Oběma umělcům jsou velmi blízká a vlastní oblíbená líčení andělských chorodů. Dante popisuje tento nebeský ráj neméně než na šesti místech — a nemůže býti k tomu lepší ilustrace než jak ráj procítil Angelico.

Jmenuji ještě jiná místa z Danteova Ráje, která nalézají ohlasu u Angelica: Hymnus díků na začátku XXVII. zpěvu, dále líčení *Scala celeste*, líčení květnatého luhu, Oslava a Korunování P. Marie.

Ještě větší příbuznost, které si badatelé již více všímali, jest mezi Angelicem a mystikou, předně mystikou italskou. Za časů Angelicových četly se horlivě a s nadšením ve Fiesole a ve Florencii mystické spisy Kateřiny Sienské. Nepopíratelný je vliv Kateřiny opojené mystikou kříže na tvůrce tolika mysticky pojatých a procítěných scén ukřižování.

Měla i německá mystika naň vlivu? Časově bylo by to možné. Cituji k posouzení líčení ráje z Jindřicha Seuse: Knížka o moudrosti: Pohlédni na krásný nebeský luh, aj tu jásavá nádhra letní, zde nivy svěžího jara, zde pravé údolí rozkoše; hled, jak milý zírání k milému, tu harfy a housle, zde zpěv a rej a víření, radost dokonalá. Tu věčné touhy vzruch, zde láska bez bolu se stálou jistotou. Znal Fiesole toto místo? Či byl Dante společným pramenem i pro německého mystika i pro florenckého malíře? Spíše je pravděpodobnější vnitřní příbuzenství než vzájemná vnější závislost. Scholastická theologie Tomáše Aquinského odkojila stejně všechny tři velikány.

Stejně bohatě oplodňuje Danteovu nesmrtelnou epiku, Seuseovu lyriku a malířského genia Angelicova. Dnes je již prokázáno a uznáno, že Dante byl šťastně inspirován theologií Tomášovou. Poslední doba ukázala vnitřní souvislost a závislost mystiky a scholastiky. Z toho všeho nutně plyne, že Angelico byl opravdu ovlivněn Tomášem Aquinským, což

jest ještě potvrzeno faktem, že se mu dostalo téhož vzdělání theologického jako Eckehartovi, Taulerovi a Seuseovi. Fiesole je sám mystikem. Vyšel z téže školy jako německá mystika. Jeho díla jsou nejlepším důkazem, že byl hlubokým mystikem. Jen opravdu hluboce duchovní genius mohl vytvořiti něco takového, jen tak láskou planoucí přemítání a slastičné prožití tajuplného mohlo něco takového nalézt. Tato plnost, žhavost a opravdovost ducha učinily z Angelica jedinečného mistra krásy vyjadřované barvou.

Jeho stravující touha po vznešeném a posvátném a této touze odpovídající život posvětily jeho štětec a vynesly jej do výšin čistého, nadzemského, netušeného, božského. Nemůžeme lépe charakterisovati Fra Angelica, než když mu do úst vložíme slova jiskřící touhou po ráji z Dantea:

„Taková touha ve mně touhu zas stihá
býti již tam,... při každém kroku
rostoucí perutě k rozletu zdvihá.“

Aug. Scherzer O. P.

PRACOVNA

Vir desideriorum

A. R.: Tolik toužím, přeji si býti lepší, dychtím po rozletu duše, jest to správné? Neměl bych se spíše přikřčiti k zemi, ke své ubohosti? — Proč byste se chtěl krčit? Dobrý Bůh vás stvořil orlem a ne slepicí. Ano, žádejte si mnoho, nekonečně mnoho, žádejte si vše, co možné, neb máte dychtiti po Bohu samém, jenž jest nekonečný. Proč byste poutal své touhy a svá přání? Dychtivá touha šlehající z duše výš a výš a stále výše jest jen přirozeným projevem nezměrného rozpětí našich schopností duševních. Nic částečného nenaplní lidskou duši, která bude se stále vzpínati výše, jak děcko se vzpíná na klíně matčině ke hvězdám. Vřelá a nezkrotná touha po zdokonalení, po vyplnění možností po nasycení schopností jest znamením, že duše ještě žije ve vyšší oblasti, že není zasypána rumem všedního života. Touha po vyšším jest ohlas lepší částky naší bytosti, která uznává svou neúplnost a nedokonalost a touží vyplniti vyšším obsahem propasti volající v duši. Touha po vyšším je pokorné volání duchovního hladu. Jako se rozvíjí život organický a jako se tento vývoj hlásí svými pudy a sklony, neboli touhami vrozenými, tak se ozývá život duše po zdokonalování touhami ukazujícími jiné, lepší obzory a neobjevené dosud tajemné, krásné světy. Touhy jsou nám kompasem, větrem na plachtách našeho životního zacílení. Osvětlují rázem nové cesty, vedoucí lépe a rychleji. Ano, rozleťte se touhou, celá vaše duše ať se rozhoří touhou, ale tu touhu jen takto prostě vyjádřete: K tobě, k tobě, Bože, co nejbližší, a Bůh si vás již přitáhne, jak a kam bude chtít. —

Nejbolestnější jest býti bez domova: pták bez křídel, strom vyvrácený z kořenů a člověk bez času a bez věčnosti. Vše směřuje ke svému centru a v něm nalézá klidu: pták v rozletu, kdy křídla zdynamisují jeho bytost určenou k pohybu, oheň sálající do výše a splývající s éterem, strom ssající kořeny živinu z hlubin a rozrůstající se kolem své životní osy. A člověk? Dva domovy mu byly dány a dva cíle, dvě ohniska. V čase má najíti věčnost, časem má koupiti si domova. Má poznati a prožiti a doceniti čas, který mu nesmí býti cizím a pouhou přítěží. Nešťastný, kdo nepochopí smyslu domoviny tohoto času, že zde má jednu, přechodnou domovinu, která je domovinou jen tehdy, když hledal a našel Domovinu věčnou, Boží. Omrzelost života jest: nepochopení života, jest nenalezením domoviny věčné v domovině přechodné, jest údělem lidí žijících bezmyšlenkovitě, tělem, pudově a proto — zvířecky.

Jak čísti ?

Několik proseb přišlo, poraditi jak čísti, zvláště Hlubinu. — Někteří si stěžují, že Hlubina jde příliš do Hloubky, že všemu nerozumějí. Jak mají čísti? Nejprve před čtením vzývejte Ducha sv. Pomodlete se onen hymnus; Přijď, ó Duše přesvatý, který jsme úmyslně postavili do čela celého ročníku. Usebeřte se, nechte celý svět jít stranou. I vy máte právo na několik okamžiků pro sebe. A pak čtěte, zvolna, přemítejte o psaném, nepřecházejte přes obtížná místa. Čtěte po druhé i po třetí. Vezměte obtížnější místa zase po delší době do ruky a uvidíte, že jim lépe porozumíte.

Přirozeně, že náš časopis není pro ty, kterým chybějí základní náboženské vědomosti. Má-li kdo pod sebou takové poddané, jest jasné, že jim nedá našeho časopisu, může jim však vybrati vhodná místa, přečísti a vyložiti.

Časopisů populárně náboženských jest víc jak dosti a proto nechť mi nikdo nezazlívá, že se snažím dáti též něco těm, kteří touží po jiné formě. Koho by Hlubina mátna, neb mu byla příliš vysokou, nechť časopis neodbírá. Píši to bez hořkosti a bez kousavosti. Ba považuji za svou povinnost důrazně na to upozorniti.

„Upřímnost“

Kam až sahá povinnost upřímnosti? Buďme především upřímní k sobě! Řekněme si bez obalu, jaký je náš duch. stav a dle toho se pak zařídíme k lepšímu! Buďme upřímní ke skutečnosti. Nechtějme se stavěti lepšími, než jak ve skutečnosti jsme. Upřímnost k Bohu žádá poctivě se postavit k jeho vůli, nesmlouvat se svědomím, nevyburcovati se z lásky jeho. Upřímnost k zpovědníkovi musí být naprostá, třeba odhaliti mu všechny záhyby duše, má-li ji dobře vésti. Upřímnost k příteli žádá podati pravdu ve vespolném styku, dáti se celý a stále poctivě předávati příteli ono společné dobro, na jehož společenství bylo přátelství vybudováno. Ale upřímnost tato nemá práva na všechna tajemství, a nikdy ne na tajemství svěřená a stavovská. Upřímnost nesmí žádati sdělení taková, která poškozují často dobré jméno bližního. To již není upřímnost přátelská, nýbrž klepařská povídavost.

„Lumen“

Nikdy není Bohu a církvi jeho méně slouženo, vstoupí-li někdo do kláštera, ač by mohl ve světě dobře působiti. Oběť sebe celého přinese církvi většího užitku než sebe obratnější činnost. Jen tehdy je činnost lepší života pouze skrytého, když propuká z náplně duše opojené Bohem. Kdo je blíže Bohu, více jeho milostí přebírá a protože jsme v církvi - těle Kristově spojeni, rozlévají se milosti takto nabyté na celou církev. Kdo jí více pomůže? Kdo je Bohu a proto jí nejblíže!

ŽEŇ

Duchovní život.

Dobrou orientaci o životě křesťanství ve věřící duši podává posmrtné vydání studií P. L. DE GRANDMAISONA S. J.: La Religion personelle. (Gabalda, 1927, str. 182, cena 10 frs.) Náboženství nevyplývalo ani ze společnosti, ani není výtvozem každého jedince, nýbrž je dané a každý je má osobně žiti. Autor provádí čtenáře projevy náboženského života v duši. Náboženství vede k zbožnosti a pobožnostem, chce se dostati blíže k Bohu, a proto se očisťuje. Může se dostati ještě blíže, když se náboženství prožije ve vyšším spojení s Bohem. Ohledně mystiky jest autor rozumně střízlivý a zastává totéž stanovisko jako my: Člověk má se snažiti co možná nejdále, ať si ho dovede Bůh, kam chce. Ať ani netouží výslovně po nejvyšších darech, ale ať je též výslovně nevylučuje. Kniha jest nejlepší prvou informací. Mohu ji klidně doporučiti.

Kdo chce hlouběji poznati tyto otázky, může sáhnouti po dobré novince: SIEMER O. P.: Die mystische Seelenentfaltung unter dem Einflusse der Gaben des hlg. Geistes. (Albertus-Verlag, Vechta i. O. 1927 str. 176, váz. 3'60 Mk.) Kniha jest vážným a řekněme přímo zdařilým pokusem o teologii mystiky. Starý jest blud stavějící proti sobě scholastiku a mystiku, blud tvrdící, že Tomáš Aq. není mystikem, ani mystickým theologem. Pravda je ta, že sv. Tomáš příliš si byl vědom jednotnosti svaté vědy, která má ukázati člověku Boha, od něhož vyšel, a cestu, po níž se má k Bohu navrátiti. Sv. Tomáš položil správně mystiku jako vyvrcholení této cesty a jako nepsal zvl. morálky a dogmatiky, tak též ne zvl. mystiky. Pojednal však o všech otázkách rozvinutí duch. života v rámci nauky o darech Ducha sv. Siemer po vzoru Garrigou-Lagrange, Joreta a jiných jde toutéž tradiční cestou. Ukazuje, jak duše postupuje trojí cestou pod vedením Ducha sv., dle nárysů sv. Tomáše v 1. II. a 2. II. jeho Summy. Dílo postupně ukazuje úkol darů Ducha sv. v očisťování, kde se jeví zvl. působení darů bázně, pobožnosti a vědění, působení darů síly a rady na cestě osvěcující a darů moudrosti a rozumění na cestě jednotící. Dílo je krok za krokem podepřeno sv. Tomášem a jest proto vodítkem spolehlivým a dokonalým. Kniha jde s duší snaživou zvolna a opatrně, klidně a plna důvěry v

toho, jenž dílo v dětství duši začal, že je sám též dokončí, když duše půjde učelivě a nebude klásti překážek. Kniha jest vydána novým nakladatelstvím německých dominikánů, kteří vydávají v neobyčejně rychlém tempu dobré knihy pro duchovní život, věrni staré tradici Taulerů a Eckehartů a Susonů, kteří kdysi strhli k Bohu tolik duší po celém Německu.

V téže sbírce upoutá na sebe pozornost jemná a hluboká kniha: H. WILMS: Das Tugendstreben der Mystikerinnen. (1927, str. 304, cena 4'20 Mk.) Autor vybral ze starých rukopisných kronik ukázky, jak po Bohu toužící duše žily dle oné nauky, která ze sv. Tomáše přešla do mystiků, jejich učitelů. Autor postupuje v ukázkách zase dle trojí cesty. Vidíme před sebou prosté a přece strhující příklady života, zmocňovaného ctnostmi, snahou po připodobnění se Bohu, podmínce to spojení s ním. Při četbě těchto středověkých, kronikářských záznamů ovane vás dech jiného světa a celá vaše duše zvedá se za nimi.

Skutečné hodnotnou duch. stravou pro toho, kdo chce se zlepšiti, jest třetí svazek oné sbírky: Die Briefe des sel. Jordan von Sachsen. (1927, str. 129, cena 3'80 Mk.) Bl. Jordán Saský byl druhým generálem dom. řádu. Organizátor, apoštol, světec. Měl v Bologni dvě duch. dcery, jež chtěl udržeti v žáru svatosti, neb patřily II. řádu dom., který měl kajícností a životem podporovati apoštolát bratří. Psal jim dopisy, které jsou opravdu klasickým vzorem duchovního vedení. Jaká prozíravost, rozumnost a vášnivá žárlivost pro svatost svěřených mu dcer vane z těch listů! Učí milovati Boha a dáváti se mu. A jako pomohly tehdy z oněch dcer učiniti světice, pomohou k témuž i dnes.

Bez lásky není duch. života. S jakou radostí pročetl jsem klasické díl. o koruně ctností, o lásce od WÖHRMÜLLER O.S.B.: Das königliche Gebot. (1928, Kösel, München, str. 324.) Autor učí podstatě lásky a hned přechází ke skutkům. Učí milovati v každé příležitosti, varuje před nepřáteli lásky. Jak oživuje duši přehled po ovoci lásky. Vidíme všechny, komu a jak máme lásku svou prokazovati. Ovoce lásky — láska Boží. Nemohla býti kniha lépe uzavřena než příklady z životů svátých, kteří jsou nám tu právem krásným vzorem. Dílo jest jedinečné krásy a ceny.

Duchovní život není nepřitelem lidským, jak se dnes leckdo domnívá. Pěkné čtení o tom vydal právě LINHARDT: Christwerden u. Menschbleiben. (Kösel, 1927, str. 223, 5 Mk.) Kniha jest jakousi duchovní čítankou pro celý církevní rok. Duchaplná forma jest vyvážena hloubkou obsahu. Ukazuje, že teprve křesťan se stává dokonalým člověkem, když v sobě vyjadřuje člověka nejdokonalejšího, protože byl zároveň Bohem, totiž Krista. Kniha jest dílo mužného křesťanství, nezbříděného a nepřeslazeného.

Užitečnou pomůckou jsou dvě EHRHARDOVY novinky: Fondements scienti fiques et objectifs de la Religion a La prière. (1928, str. 292 a 254, cena 10 frs. a 6 frs,; Aubanel Frères Avignon.) Správná jest vůdčí myšlenka těchto výborných studií, že třeba více studia věnovati poznání Boha, že mnozí dnešní vědci se ztrácejí ve střepech, z nichž ničeho nevystaví. Žádá ponoření se do Boha. Ukazuje, co jest náboženství, jeho hodnoty, jeho ovoce. Přechází k nábožnosti, obhazuje ji filosoficky a pak přechází k traktátu apologetickému o pravém náboženství. Kniha o modlitbě postupuje podobně. Definuje modlitbu, ukazuje její nutnost a požehnání. Nato ukazuje klidně a přesvědčivě vlastnosti dobré modlitby. Končí rozbohem modliteb nejkrásnějších; modlitby Páně a pozdravení andělského. Cenné, dobré příručky, které poslouží i knězi ke kázání a promluvám.

Na zdroj duchovního života ukazuje dílo: THELLIER DE PONCHEVILLE : L'hostie dans la cite. (1927, de Gigord, Paris, str. 273.) Autor — slavný kazatel ukazuje působení svátosti na lidskou společnost. Ukazuje nedostatečnost lidských řešení v pořádání společnosti a záchranu v návratu k Ježíši. Není to řečnění, nýbrž vážný, budící hlas.

Ježíš svátostný byl středem církevní liturgie, jejíž nejstarší vývoj hledá VIGOUREL ve své studii: Liturgies et spiritualité. (1927, de Girord, Paris, str. 270.) Dokazuje, jak se nejst. liturgie skládala z proměňování, při němž se apoštolové modlili Otčenáš, jak praví sv. Řehoř Vel. V dalším vidíme, jak se zvolna vyvíjela římská liturgie z apoštolských tradic, jak se vyvíjela dvojím směrem: kultu Kristu vzdávaného a dokonalé bohopocty Kristem — obětí přinášené. Přechází k výkladu významu epiklese. Zajímavé jest pojednání o různých obětech, o ovoci oběti mše sv., o světle, jež vrhá na otázku dědičného hříchu, a o kněžství. Studie je plna pokory a posvátné opatrnosti. Čtenář se knihou poučí i posvěti.

Duch. život projevuje se pobožnostmi, jež jsou jeho vyjádřením. Jak se jevila zbožnost dříve různými těmito pobožnostmi? BUREL v: Anciennes pratiques de dévotion (1927, Aubanel Fils Ainé, Avignon, str. 100,) odpovídá bohatě na tuto otázku. Snesl neuvěřitelnou spoustu materiálu od nejsp. dob. Dojemné a poučné jsou příklady posv. úcty starých věřících k nejsv. Svátosti. Tak si vážili evangelia, že je stále na srdci nosili, neb aspoň jeho miniaturu. Autor ukazuje na úctu k sv. kříži, k sv. hrobu, prachu z těla světce. Provádí nás starými poutními místy. Nakonec jedná o úctě k svátým. Studie velmi poctivá, ze které se mnoho dovíme.

Prameny této staré zbožnosti studuje skvělé dílo LEBRETON: La vie chrétienne au I. siècle de l'Église. (1928, Grasset, Paris, str. 284, cena 12 frs.) Spis vyšel jako 2. svazek Grassetovy kolekce: La vie chrétienne. Dílo snaží se ukázat na prvých faktech křesťanského života v začátcích náboženského rozmachu životnost křesťanství. Líčí zápas Ježíšův o duše židovské, studuje království, které Židé čekali, a království, jež Kristus přinesl jako Syn člověka. Vyrůstá před námi božská postava duchovního mesiáše. Velkolepé jest líčení obrácení sv. Pavla a jeho nauky, které organicky přechází k nadšení nad žhavým duchem, kterého rozžal Ježíš ve sv. Janu.

Do téže doby vydává se VÖLKER svým dílem: Mystérium und Agape. (1927, Klotz: Gotha, str. 224.) Jsou to dějiny liturgie. Völker dokazuje v této nanejvýš zajímavé studii proti Lietzmannovi (též v této revui recensovanému), že společné hostiny lásky, o nichž jest řeč v křest, starověku, nebyly totožné se slavením mše sv., ba, že byly již v začátcích rozlišeny, ne, jak tvrdí Lietzmann, teprve později po různých nepřístupnostech. Völker — protestant, snaží se dokázat, že myšlenka o spojení s tělem Páně ve sv. hostině přešla do křesťanství teprve řeckými tajnými kulty, vlivem sv. Pavla. Zajímá nás pouze snesený materiál o posv. hostinách u Židů a pohanů.

Ukázkou silných osobností křesťanského starověku odkojeného životní silou křesťanství jest život sv. Porfyria, psaný jeho jáhnem MARKEM: Das Leben des hl. Porphyrios. (1927, Bard, Leipzig, str. 132.) Nesmírným, hlubokým dojmem působí na vás biografie tohoto hrdinného světce z posledních zoufalých zápasů zmírajícího pohanství s křesťanstvím. Jest to cenný doklad náboženský, lidský i dějinně politický. Sloh velebný, posvátně zádumčivý, přenášející duši do jiných oblastí. Ohříváme se na síle takového světce, bojovníka a přece otce doby, která se k němu oddaně utíkala.

Jako exotické pokusy o duch. život vyšly v poslední době poslední dvě práce ELSA STECHERT: Der aktive und passive Menschentypus i neuerer Philosophie u. Mystik. Filosofická analýza členící lidi na kategorie davově činných a davově trpných druhů lidstva. Vedle nich staví třídy lidí snažící se ne o sebe, nýbrž o přetvoření a obohacení okolí. V zásadě správně staví nejvýše lidi nazíravě činné. Ale mystika jest autorce něčím zcela subjektivistickým, jest to mystika bez náboženství. Skvělý sloh zatemňuje dosti průhlednou thési vybudovanou na mod. filosofii. Doklad vřelé touhy lidské duše vzletěti výše.

Z židovského mysticismu jest Buberovo vydání tradice Baal-Schemovy. M. BUBER : Des Baal-Schem-Tow Unterweisung im Umgang mit Gott. Buber, stoupenec chassidismu, vydal tradice velkého židovského myslitele, který vedl stále blíž a blíže k Bohu své žáky. Buberovi se podařilo sebrati a vydati celou tradici, která zbyla z 18. století po tomto vůdci hlubšího směru židovství, jenž se snažil pochopiti svět a přivésti jej k Bohu. Jest to nauka teplá, plná vzruchu a velkolepých obrazů, nauka hájící Boží velebnost.

Z různých polí.

P. ALBERTI: Nová světla. (Sestry Nep. P., Přerov, Šířava 7, 1928 stran 143, cena 12 Kč.) — Čím jsou svatí pro katolíky ne-li světly? Světly na cestách k Bohu. P. Alberti dává čtenářům hrst paprsků ze „Světla“ blahořečených r. 1926. Devět zpráv o blahoslavencích dýše silou křesťanské hrdinnosti a nebude jednoho čtenáře, který by nedočel s probuzenou touhou po svém lepším.

—i—

ANSPRENGER: Mach Uganda. (Unter der Äquatorsonne 3/I, 1927, stran 75.) — Pro pochopení misijního díla v celku třeba znáti i kraj. Cestovní deník Sestry Restituty z družiny P. Marie Africké má mnoho dobrých vlastností a vyrovná se každému cestopisu. Má tu přednost, že autorka viděla svět očima misionářky. Sbíрка „Unter der Äquatorsonne“ je velmi pečlivě vypravená i obsahem i formou, proto zasluhuje doporučení.

J. F. P.

AUBANEL-FRÉRES, AVIGNON: Le livre de piété du jeune homme. (Stran 300, cena 8 fr.) — Vzor moderního „kancionálu“, jen tam dáti písně. Obsah: Každodenní úkony — neděle (s evangeliem!) a svátky — Přijímání svátost! — Velké katolické pobožnosti — Zásady a myšlenky. Všem, kteří pracují na knihách průvodčích pro život, je tato kniha nutná! Je to liturgické posvěcení života. —es—

BERGMANN-LEISEGANG: Weltanschauung. Philosophisches Lesebuch. (1926. Hirt, Breslau, dva díly, cena váz. 11 Mk.) Originelní pokus o nový způsob dějin filosofie. Místo mluvení o tom, co kdo učil, vybrali pořadatelé charakteristické ukázky z různých autorů, na nichž ukazují jejich ducha a jejich význam. Dosud vyšly dva díly, z nichž první obsahuje starověk a středověk. Obsahuje ukázky a to velmi dobré ze sv. Augustina, Tomáše Akv., z Eckeharta a z Theologie Deutschovy. Nato následují ukázky filosofie od Descarta přes Kanta až po Nietzscheho. Kdo nemá kdy projít všechny filosofy a přece by si rád učinil aspoň nějaký obrázek, nemá lepší příležitosti než pročísti tento výbor, který rychle a dosti dobře informuje o všem, co hýbalo lidským duchem.

BERNANOS: L'impature. (1928, Paris, Plon, stran 318.) — Nahlédněte se spisovatelem do příšerných propastí lidského svědomí. Uzříte, jak pokrytectví, dvojí život duši otravuje, zabíjí a vydává v moc prvního lháře. Strašlivý román čerpající z psychologie pokrytectví nejdůležitější naučení. Kniha byla přijata s jásotem i odporem. V časopise Akord podám obšírný rozbor této zdrcující a silné knihy. Braitto.

BLOY : Lettres á Pierre Termier. (1927, Stock, Paris, 15 fr.) — Vzácný doplněk k poznání tohoto hřímače Božího ve Francii. Vidíte v těchto listech celou jemnou, dětskou, stále v Bohu důvěřující duši, duši, která je přesvědčena o svém poslání a pro ně trpí a Bohu se obětuje. Podáme ukázky z těchto dopisů jen částeční známých z Bloyových deníků. Braitto.

BURCKHARDT: Die Zeit des Konstantin des Grossen. (Kröner. Leipzig, 1927, stran 505, 5 MK.) — Stěžejní dílo Burckhardtovo o době byzantského rozmachu. Jest to obsáhlé líčení pozvolného zániku stárnoucí antiky, jež musí ustoupiti životnému křesťanství. Osobě Konstantina však nerozumí. Jeho křesťanství je mu čistě politickým tahem, ne vnitřním přiznáním a přilnutím. Dílo je plno barvitosti a svěžích obrazů. Snad moderní historie mnoho změnila na obraze Byzance, jak ji kreslil B., ale dílo stále podržuje svou cenu jako celkové líčení této důležité doby.

CESARE ROMANÓ: Un Apostola moderno dell' Africa Tenebrosa. (Missioni africane, Verona, 1927, stran 344, cena 5 lir.) — Bohatě ilustrovaná biografie misionáře z řehole Synů B. Srdce P. Josefa Beduschi-ho. Životopisy misionářů se nikdy nepřesytíte; vždy najdete nové obrazy na těch skoro neznámých průkopnících Evangelia. Autor mnoho cituje listy P. Beduschi-ho, takže tím dílu dává zvláštní ráz; ale to je věc osobního názoru a celková svěžest díla tím netrpí. Přátelé misíí najdou mnoho dobrého. J. F. P.

DEBOUT J.: D'après les paraboles. (Spes, Paris, 1927, str. 176, cena 7 frs.) — Nové roucho odělo staré pravdy hlubokých podobností evangelií; otevřené oči vidí lidské činy v jejich stejné podstatě, jen osoby děje jsou dnešní a proto blízké a živé. Nazval bych tuto knihu „praktickým komentářem“. Nepochybují o jejím významu pro učitele a pro vychovatele. —a—

DRIESCH: Die sittliche Tat. (Verlag E. Reinicke, Leipzig, 1927, stran 210, 8'50 MK.) — Zralé dílo zralého člověka. D. šedesátník rozdává ze svých životních zkušeností. Chce, abychom tuto etiku cenili jako jeho „Vyznání“. Hlavní význam díla vidím v tom, že měří také časové problémy na měřítku pevných filosof, zásad (na př. válku, společnost národů). Kapitoly: „Osvěta“ a „Náboženství a osvěta“ jsou dobrým privatissimem pro módní-osvícence, ale též pro hurá-katolíky. Asop.

Paillettes, d'or. (20,ne série. Stran 132, cena 6 fr.) V půlmilionovém nákladu ročně vycházející „Zlaté střípky“, hluboká, původní a z knih nasbíraná zlatá zrnka svaté moudrosti. Upozorňuji na tuto knížku zповědňíky. Vydal: Aubanel Frères. —es—

Ve škole Spasitelově. II. svazek. (Vydaly Sestry dominikánky, Olomouc-Řepčín. Cena 7'50 Kč.) — Po pronikavém úspěchu prvního svazku stačí říci: Hladově vztáhněte ruce po vroucí knížce o přátelství s Bohem. Je to trochu jako doprovod letošního našeho ročníku. —es—

FOLGHERA: Newman: apologiste. (1927, Desclée, Paris, str. 255, cena 12 frs.) Rozbor velkého životního díla Newmanova. Folghera žil dlouhá léta v prostředí nové katolické generace anglické a dobře viděl Newmanův vliv na ni. Vytyčuje ve svém díle metody apologetiky Newmanovy, rýsuje jeho základní linie. Chutnáme svěží živost Newmanovu, jež by ještě více vykonala, kdyby N. byl lépe chápán a podporován.

GÓDARD: La Création. (1928, Perrin, Paris, str. 316, cena 12 frs.) Oslava díla stvořitelova autorem filosofem a literátem. Dílo plné důmyslných distinkcí a jemností, mající býti literárním dílem apologetiky pro nevířící vzdělance. Autor prohání opravdu svého čtenáře a nepopřává mu oddechu, vede ho celým tvorstvem, vede ho dějinami lidstva, vede ho fakty ducha a ukazuje na hlas, jenž ze všeho stvoření volá o stvořiteli, ukazuje na věčný hlad ve všem, co je po Bohu živém, zachovateli a udržovateli všeho. Dílo jistě vykoná své poslání.

GROSSE MARTHA: Wir Frauen. (J. Kösel & Pustet, München, 80, 144 str. brož. 2 M.) Žena, jež dovede jemně vyjádřiti živelná hnutí ženské duše jako manželky, matky atd. Dokument k ženské psychoanalýze.

KLEIN: Zacharias Werner. (1926, Rennebohm et Hausknecht, Bielefeld, str. 152.) Celý život hledal Werner, druh sv. Klementa Hofb. svou životní lásku, vymetl všechny kaluže a každé z nich se podíval na dno, není-li tam jeho hledaná perla. Nenašel ji, byl strašně zkrúšen, až si jej přitahuje Pán a dělá jej svým věrným, svátým knězem. Kníhaje správně nadepsána: Román života. Sloh je velmi teplý a srdečný, což knihu dvojnásob odporučuje. —H.L.—

LENNOX ROBINSON : „A Golden Treasury of Irish Vansé“. (Macmillan & Co., Ltd., London 1927, str. 346, cena 3S 6d.) Prescottova kniha vás obohatí. Pocítíte to nejlépe, sáhnete-li po jejím přečtení po této anthologii irské poesie. Naleznete tam vzácné skvosty čisté poesie Zeleného ostrova — zastoupeni jsou W. B. Yeats, Oscar Wilde, J. M. Synge, James Joyce, Katherine Tynan, Padraic Colum a mn. j. Ke konci knihy krásné motivy náboženské. —O f b

LEROY: Les visions du demi — ommail. (1926, Alcan, Paris, str. 126, cena 12 frs.) Důležitý příspěvek ke studiu psychologie polovědomých stavů a visuelních představ, které se dosud zvaly polospánkovými přeludy. Autor líčí přesně tyto představy od snů, ale správně též dokazuje, že není dobře nazývati tyto stavy halucinacemi. Velký význam má studie pro různé představy naše, jež nás tísní a o nichž si dlužno říci dle této studie, že i tyto představy polospánkové nejsou dobrovolné.

NIEDERGAN: Le clergé paroissial. (Spes, Paris, 1927, stran 225, cena 11 frs.) — Francouzský nábož. život by se zdál hodné odlišným od našeho, proto jsem začínal s jistou nedůvěrou čisti tento „Guide pastoral raisonné et pratique“. Po přečtení jsem změnil názor. Autor uložil v málu stran veliké (také přehledné) množství životních zkušeností, z nichž může hodně čerpati — mutatis mutandis — i náš duchovní ve farnosti; kniha mu dá nových rad o poměru farníků ke svátostem a k dobrým spolkům — to je hlavní téma díla. Právem doporučuji. —a—

PAAS P. J.: Padri Donatus Leberaho. (Paulinus-Druckerei, Trier, 1927, str 179.) — Účelem veškeré práce misionářů je obrácení nevěřících a vytvoření domorodého kněžstva. Přítomný spis poutavě líčí povznášející osobu prvotín středoafriického kraje Ruandy domorodce P. Leberaho. Jest třeba pročísti, abyste poznali cenu práce Bílých otců pro církve mezi černochoy a cenu ovoce jejich námah — domorodého kněze. Nakonec budete prošiti, aby Pán žní dal stonásobné milosti.

PAULY JAN: Brána do štěstí života. (A. Neubert, Praha, 1928, 80, 208 str. cena 19 Kč.) Zkušený kněz po dlouholeté pastoraci v lidnaté farnosti dává všeobecně platné rady pro ty, kdo chtějí založiti šťastnou rodinu. —on—

PRESCOTT: „Poetry and Myth“. (The Macmillan Company, New York 1927, str. 190, cena 8s 6d.) Filosofický úvod do básnictví a do mytologie. Mnoho zajímavých postřehů o vlivu náboženství na poetickou tvorbu. Autor vidí hluboko do zřidel básnické inspirace a dovede odhaliti mnohé skryté vztahy duševního dění. Slyšte, jak formuluje rozdíl mezi protestantismem a katolicismem: „Moderní protestantismus je sterielní; snaží se, aby našel svůj cíl v obežrelé morálce anebo „sociální službě“; morálka však pracuje většinou s věcmi tohoto světa, kdežto náboženství stejné jako poesie je sloučeno s vyšším světem... Římskokatolická církev při všem svém trvání na dogmatech vždy zůstala poetická... Její spisovatelé od sv. Augustina až po kardinála Newmana nemluvili nikdy tolik k duchu jako k srdci...“

SAÉYEYS M. M.: Les pleurs du Rorate. (1927, Giraudon, Paris, str. 87.) Žhavé parafráze liturgického volání po Vykupiteli, volání vyjadřující veškerou ubohost a žízeň duše bez Boha, duše, která se chce k němu probítí, neboť cítí marnost všeho bez něho. Dávno jsem nečetl tak vroucí a přece tak pravdivé knihy. Jaké meditace pro advent i jinou dobu, jaká odpověď duši, která se zmítá ve svých hříších a chce se rozletětí. S. B.

SCHAUMANN RUTH: Der Rebenhag. (Jos. Kösel & Fr. Pustet, München, 1927, stran 220, cena 3'50 ML) — Co říci o této básnířce, před jejímž dílem Hermann Bahr chtěl býtí „docela malý a tich a jen děkovat“? Co říci, jestliže, jako u každé duše živé, zážitky jsou úžasnější, řeč krásnější a přistoupí-li k tomu ještě vlastní grafické umění? — Zvláště díl třetí, Tvor Stvořiteli, je pro všechny, jejichž duše se modlí. —ou—

SOLERIO SILVIO: L' Islamismo. (Hoepli, Milano, 1928, stran 261, cena 16 lir.) — Dobrá příručka poučující o islamismu. Je to kniha, mající podati studujícím srovnávající náboženskou vědu, dějiny a nauku mohamedánskou. Kniha je psána s katolického hlediska. Autor provádí ihned kritiku mohamedánských zásad a ukazuje na jejich původ. Knihu možno doporučiti každému, kdo se chce informovati o islamu.

SORGE: Unser Weg. (1927, Kösel, München, str. 135, cena 3 Mk 60.) — Pietní a dokonalé vypsání společné cesty velkého německého básníka a jeho oddané, jemu dobře rozumějící choti, jež píše toto dílo. Vidíme před sebou celý vývoj této bohaté a neklidné duše, jež se stále vzpínala a hledala pravdu a dobro naprosté. Jak strašná byla to cesta básníka, vyšlého od Nitzscheho a docházejícímu přes ztroskotání a vnitřní rozervanost ke Kristu. Velmi cenné jsou pro literárního historika zprávy o současných velkých literárních zjevech Německa.

ST. TOMAS-SERTILANGES: La création. (Překlad nového vydání Summy sv. Tomáše, a to obrázky I. 44—49.) Jest to jeden z posledních svazků tohoto vydání, jež vycházejí rychle po sobě, tak, jak autoři byli hotovi s překladem a výkladem. Překlad tohoto úseku je velmi pečlivý a poznámky všímající si i nejnovějších otázek, ukazující, jak je nutno dle sv. Tomáše řešiti, jsou z pera jednoho z nejlepších dnešních katolických filosofů. Obtížnější místa jsou vysvětlena zvláštními poznámkami, položenými až ke konci díla, aby nezatěžovaly textu.

TERRAMARE GEORG : Eginhardt im Märchenland. Se šesti čtyřbarevnými obrázky od Alfreda Hagela. (Kösel & Pustet, Mnichov, 80, 1927, stran 82, cena 6 M, celoplátěná 8 M.) — Moderní pohádka, kde se shledáš se začarovanými posluchačkami radia, kouzelníkem Antenariem atd., ale při tom i starožitným drakem, popelkou, princem aj. vybavená a vtipná i pedagogicky působivá, jež bude čtena se zájmem menšími i dospělými čtenáři. —ou—